

ELŐFIZETÉS.

MELYEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hónap 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, október 1.

Hadizenetből —

Nagyszebenig.

Ma egy hónapja indult meg a mi magyar szívünk fájdalomszülte vérpatakja és a tehetetlen düh forró könyöceanja.

Ma egy hónapja tört ránk az oláh árulás elkeserítő csapása és megindult a lelkünkhez nőtt szeretett testvéreink martír-vándorlása, hogy elhagyott árva otthonukban röhögve helyezkedjen el a boeskoros vad karaván.

Egy hónappal ezelőtt még a szenvedéstől kimerülten, a tehetetlenségtől aléltan keseregtünk a mi drága, gyönyörű Erdélyünk pusztulásán és nagyon erőseknek kellett lennünk, nehogy országjáró véreink könyveinek törölgetése közben kicsorduljon szemünkből a düh és kín fojtogató könye. De ma már sirhatunk, most már hangos zokogásban szabadíthatjuk fel bensőnket a szorongató nyomás alól, most már reszkető mámorban ujonghatunk a szívünket eltöltő boldogságtól. Amit a mai Hófer és a német hivatalos jelentés mond el, az olyan éposz, amelyet költők ihletett tolla vethetett volna papírra. Büntetjük a hazugságok népét, aki azzal ámitja önmagát, hogy a kulturát védő entente mellé állott. A kulturát védi ez a bestia, aki a mi sebesültjeinket koncolja fel. Büntetjük őt, pusztítjuk őt.

Van-e ennél felségesebb érzés e földön? Azt a gyűlölt, azt a megvetett ivadékot, azt az erdők fenevadjához hasonló becstelen fajzatot, amelynek királyáról ország-világ színe előtt megállapították a hazugság bűnét, eszeveszett rohamban láthatjuk! Ma egy hónapja még hős hódító módjára kevélykedett, ma pedig a kelepcébe esett, vagy a malomkő alá szorult féreg megalázkodó hangján könyörög rongy életéért. Elfutna szegény azokon a szorosokon, amelyeken harminc nappal ezelőtt belopózott, de ott áll a határon a szikla izmu magyar honvéd, az erőtől duzzadó, villogó szemű erdélyi csendőr és a rettentetlen erejű német gránátos, akik előtt ime letérdel a boeskoros oláh, hogy megmentse girbes kis életét. Ne félj te rongyos! Nézz fel s bámuld a mi katonáink tündöklő tekintetét, amelyből a hősiességgel párosult nemes emberi indulatok perzselő fényvel sugároznak feléd. Ne félj! Nem kell nekik a meghódított férfi eleven szemgolyója, fülkagylója, félkarja, féllába. Nem oláh az, nem szenegáli és nem gurka, akikkel ti egy célért bicskáz-

tok. A mi hőseink nem szomjaztak a ti félrevezetett szolgálta szívetek keserű vérére. Reszkető lelketek tehát nyugodjék meg, amikor katonáink csizmája alatt megremegni érzitek az erdélyi földet. Nem benneteket — ke-

gyelemért esdeklő nyulfiakat — akarnak ők kivégezni, hanem a hazátok bűnösen ostoba vezetőit fogjuk felébrésztetni, amikor a fülükbe harsogjuk: „Nem vagytok ti nagyhatalom, csak erdei mócok vagytok!” (—)

Nagyszebennél megsemmisítettük az oláh hadsereget.

— Elzártuk a visszavonulási utakat. —

Budapest, szeptember 30. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harc tér:

Románia harc vonal:

Petrozsénytől nyugatra román előretöréseket visszavertünk.

Bajor csapatokból álló átkaroló oszlop nagy kerülővel négy nappal ezelőtt az ellenség hátában elzárta a Vöröstorony szoroson át vezető utat. Az ellenség minden arra irányuló kísérlete, hogy az utat újból megnyissa, hiábavaló maradt. Egyidejűleg nyugatról, északról, keletről osztrák-magyar és német oszlopok előre nyomultak a Nagyszebentől délre harcoló román hadosztályok ellen. Az ellenség kétségbeesetten védekezett. A küzdelem renakivül véres volt. A román csapatkötélek roncsol minden járművel használható utat elvágyva a fogarasi hegységbe menekülnek. A foglyok száma óránként növekszik, a zsákmány igen nagy. Az ellenség összes járművét megsemmisítette, vagy ott hagyta.

A románoknak erdélyi keleti harc vonalunk ellen tegnapelőtt megismételt támadása a Nagyszeben körül harcokon nem változtatható. Bár Fogarastól északra és Székelyudvarhelynél előretolt csoportjainknak vissza kellett húzódnia a főerőkhöz. Másrészt Hegentől délre a német csapatok ellentámadása 11 román tisztet, 591 legénységet és 3 géppuskát eredményezett.

Szeptember 27-én monitor osztályunk egy védett csoporttal felfegyverzett gőzhajóval és a Weichsel német motoros naszáddal megtámadta Corabia román kikötőt. Az ellenséges védberendezések leküzdése után behatoltak hajóink a belső medencébe, megsemmisítették a pályaudvart, katonai kikötő-berendezést. A múlt évben ide menekült fölfegyverzett orosz gőzösöket, aknajáró műveket, uszályhajókat és visszavettek itt visszatartott kilenc osztrák-magyar uszályhajót. A flotta visszatért telephelyére. Veszteségünk nem volt.

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harc vonala:

Ludova területén a harcok folynak. Az előretörésnél 4 orosz tisztet, 532 katonát fogtunk és 8 géppuskát zsákmányoltunk.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg harc vonala:

Wyniecznél egy orosz előretörést visszavertünk. A lengyel légionál sikeres előtérharcnál más nem történt.

Olasz harc tér:

Karszt fensíkon az ellenséges ágyu és aknaharó folyik, délután fokozódott. A Cimonen még 7 olaszt, köztük egy tisztjelöltet élve megmentettünk.

Délkeleti harc tér:

Eseménytelen. — Hófer altábornagy, a vezérkari főnök bevetése.

Falkenhayn serege letiporta az oláhokat.

(Megsemmisítő győzelem a vöröstoronyi szorosnál.)

Berlin, szeptember 30. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harc tér:

Az angolok mint előző napon, tegnap is nagy erővel támadtak az Ancre és Courcellette között. Változó harcok után visszavertük őket. Ettől eltekintve, kis részleges előretörések és tüzérségi harc volt, amely a Sommetől északra és helyenkint a folyótól délre délután erősödött.

Die amtlichen Meldungen in deutscher Sprache befinden sich auf Seite 9

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala.

A Stochod-fronton a legyel légió egyik századának sikeres előretörésénél Sitowicetől délre, Wytonictól délnyugatra az oroszok hiába támadtak. Zborowtól északra Hukalawcenél 29-én éjjel egy sikeres támadás 3 tisztet és 70 katona foglyot eredményezett.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala.

Stara Klauzura (Ludova) területéről délre és a Gomanon Oonta altábornagy ellentámadása teljes sikerrel járt Stara Klauzuránál. 4 tiszt, 532 katona, 8 géppuska esett kezükre. Kirilobánál az oroszokat visszavertük.

Erdélyi harctér:

A román északi és 2. hadsereg Görvény hegységben Parajd és Székelyudvarhelynél és Fogarasnál támadott. Görvényben visszavertük. Délre biztosító csapataink kitértek. A német csapatok a Hortobágy patakánál, Hegentől délre, a román oszlopon rajtaütöttek, visszavertük 11 tiszt 592 katona, 3 géppuskát zsákmányoltunk. Szeptember 26-án megkezdett nagyszobeni átkaroló esztát megnyertük, Falkenhayn tábornok főparancsnokságával német, osztrák-magyar csapatok makacs harcban megsemmisítették a román hadsereg nagy részét.

Az ellenség maradványa nagy veszteségtől felbomolva menekült, a vöröstoronyi szoros uttalan hegyeken menekülő csapataink az ellenség hátában már 26-án reggel megszállták. A menekülő ellenséget itt Krafft von Delmensingen altábornagy bajor csapatai megsemmisítően löttek. A 2. román hadsereg főmentő előretörése elkészt. Csapataink legnagyobb elkeseredéssel harcoltak, mert a románok védtelen sebesülteket megöltek. A foglyok száma és hegyes, erdős vidéken szétszórt zsákmány igen nagy, még nincs megállapítva. A hátszegi hegységben és a mehádial szakaszon román támadások megúsultak.

Balkán harctér:

Nincs esemény. Repülő rajaink a csernavodai vasúti híd ellen és ellenséges táborok ellen sikeresen támadtak. Ludeadorf, első főtámaszmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Venizelosz is kormányt alakított.

— Távirati tudósítás. —

Genf. Az Havas ügynökség jelenti Szalonikiből: Venizelosz Krétában kormányt alakított. A belügyminiszter Repulis, a hadügyminiszter Danglis tábornok, közgazdasági miniszter Mihailopolos, a pénzügyminiszter Dionidos lett.

Szaloziki. A nemzeti védelmi bizottságnak Venizelosz táviratban bejelentette, hogy Krétában ideiglenes kormányt alakított. A bizottság az új kormányt elismerte és kijelentette, hogy rendelkezéseinek aláveti magát. Hozzájárultak ahhoz is, hogy az ideiglenes kormány költözzön Szalonikibe, ahol a kormányt az entente hatalmak is elfogadják ismerni, minthogy Konstantin király hajthatatlanul megmaradt semlegességi álláspontja mellett.

Rotterdam. A Daily Telegraphnak jelenti Kaneából: Venizelosz a kormány alakításra kapott megbízatása után a következőket jelentette ki:

— Még most is kívánjuk, hogy a korona teljesítse a nemzet óhaját és hogy a nemzet egységesen menjen a harcba. Ha kívánságunkat nem hallgatják meg, megigérjük, hogy minden erőnket felhasználjuk a kapott megbízatás teljesítésére. Venizelosz a király nevének említését sokat mondó hallgatással mellőzte. Nem tartják valószínűnek, hogy a király engedni fog a kérelemnek. A krétai nép Konstantin királyt már nem is tekinti királynak. Areképét a nyilvános épületekből és vendéglőkből eltávolították. Az ideiglenes kormány a kaneai kormányzás épületében székel, ahol az entente képviselői is megjelentek.

Rotterdam. A Daily Telegraph arról értesül, hogy a római görög követ megjelent Sonnino külügyminiszternél és közölte vele, hogy Görögország beavatkozásában már nem lehet kételkedni. Csupán még néhány kérdést kell az entente-tal rendbe hozni. Az olasz sajtó bizalmatlan hangon ír Görögországról.

Rotterdam. A Daily Newsnek jelenti Athénből, hogy a miniszterelnök azt tanácsolta a királynak, hogy mindaddig ragaszkodjék semlegességéhez, amíg azok a feltételek, amelyekkel Görögországnak a háboruban résztvennie kell, pontosan nincsenek meghatározva.

Basel. A svájci lapoknak jelenti Milanóból: A Korinthosi öbölben számos olasz hadihajó horgonyt vetett.

Luganó. Az Uniónak jelenti Athénből: Korfuval az entente megszüntette a táviróforgalmat. Ugy hírlik, hogy a krétai helyőrségek fele részben vonakodnak a kaneai kormányak engedelmeskedni.

London. A Timesnek jelenti Athénből: Danglis tábornok tegnap öt tiszt kíséretében Szalonikibe utazott. Verria parancsnoka Peraseropolos tábornok törzskarával együtt csatlakozott a mozgalomhoz.

Athén. A szabadelvű körök meg vannak győződve, hogy nincs egy pillanatnyi veszteségetni való ideje sem Görögországnak. Az a jelentés, hogy elrendelték volna az általános mozgósítást, valószínű. Patraszban tegnap nagy nyugtalanságot keltett, hogy az esti lapok olyan athéni táviratokat hoztak, melyek elrendelték a hadsereg mozgósítását. A helyi tartalékos szövetség tiltakozó gyűlést hívott egybe a mozgósítás elrendelése ellen és a gyűlésen hangoztatták, hogy *ugylátszik a királytól kérészokolták a határozatot.* A gyűlés után bevették a napilapok szerkesztősegeinek ablakait. A tömeg egy szálloda elé vonult, melyben a venizelista tisztek szálltak meg. Amikor később megérkezett annak híre, hogy a mozgósítást nem rendelték el, a tömeg széteszolt.

LEGUJABB.

Ejjele 2 óraker érkezett jelentés.

Luganó. A Secolónak jelenti Bukarestből: Az olán parlamentet az újabb hadihitel megszavazására október 20-ára Brailaha összehívják.

Rotterdam. Washingtoni jelentések szerint az Unióban az entente elleni

elkeseredés egyre növekszik, Lansing államtitkár a német nagykövettel hosszasan értekezett. Azt beszélék, hogy az Unió a napokban az entente ellen oly hangnemben megirt nyilatkozatot bocsájt ki, amelyet még eddig nem használtak.

Basel. A Telegrafien Informacion írja az olasz frontról: A fronton nagy előkészületek folynak. Az olaszok sokkal nagyobb támadásra készülnek most az osztrák-magyar állások ellen, mint legutóbb.

Két korona a must.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Több körülmény játszik közre abban, hogy a bor árak az új szüret alkalmával inormis nagy árakat értek el. Az egyik körülmény a hadsereg borszükségletének kielégítése, a másik a tavalyi monnyiságnak és a meglevő készleteknek teljes felemésztése és végül az idei minőségben elsőrangú, de kvantitásban szerfelett gyenge, reménységen aluli termés. A szüret kilátásokról és az új árakról több szőlőtermelővel beszélünk, akik nagyjában ezekrőlgy véleményen vannak.

Angel István dr. főjegyző, szőlőbirtokos a bor árak alakulásáról ezeket mondotta el munkatársunknak:

— A bor árak állandóan emelkednek és ennek oka az, hogy a szüret eredménye számításán felül rosszul állott be. Olyan helyeken például, ahol a múlt évben 80 hektó volt a bor, most 20 hektó lesz. Vannak esetek, ahol 130 hektó volt, míg most csak 20—25 hektó lesz. A síksági szőlők ugyszólván teljesen tönkrementek. Erdélyből az idén nehezen fogunk kapni termést, szüret ottan aligha lesz, ez a termés teljesen elveszett. A külföldről, tudjuk, hogy nem lehet behozni bort. Hevesben és a Tokaj vidékén, sőt a Dunántulon is csak gyenge termés volt. Az óborok ára ma 2 korona és 2 korona 20 között ingadozik. Ezek kereskedelmi szempontból alább állnak, mint az újborok, mert az újborokból, mint tudjuk, pezsgőt gyárthatnak és azt vágásra használhatják fel. Az új bor ára mustban ma 1 korona 90 és 2 korona között ingadozik. Ez azonban hamarosan emelkedni fog. Miután a szüret eredménye, mint mondtam, igen silány, a kiforrás után valószínűleg hamarosan megint emelkedni fog a bor ára 2 korona 10, 2 korona 20, esetleg 2 korona 40-ra. Sok függ természetesen attól is, hogy a hadsereg a borok beszerzésére milyen összegben fogja megállapítani a maximális árat.

Feszler Károly szőlőnagybirtokos ezeket mondotta:

— Ma a paraszt borért 1 korona 40 fillért és az uri borért 1 korona 60 fillért fizetnek. Ezek az árak azonban hamarosan emelkedni fognak s épen ezért a mai áron kevesen adnak bort. Kilátás van arra, hogy rövid idő múlva két korona lesz az új bor ára. A termelők azonban még ennél is magasabb árakat várnak. A szüret különben a mi vidékünkön sikerült a legjobban az országban. Ennek ellenére azonban a termés alig lesz több a tavalyi termés felénél. A bor minősége azonban kitűnőnek ígérkezik.

— Az 6-borból nagyon kevés készlet van és ezek a készletek, melyek még megvannak, a spekulánsok kezében vannak. Egy liter tavalyi borért 2 korona 10, vagy 2 korona 20 fillért fizetnek.

König kapitány megírja a „Deutschland“ utját.

— Távirati tudósítás. —

König Pál kapitány, a Deutschland kereskedelmi tengeralattjáró világhírű parancsnoka, a csodahajó utjáról könyvet írt, amely legközelebbi napokban jelenik meg. Abban a helyzetben vagyunk, hogy ennek az érdekes könyvnek egyik fejezetét közölhetjük és a leírásból mindenki fogalmat alkothat magának, hogy mi csoda feladat elé állította a német tengerészeket ez a kalandos vállalkozás.

— Mikor végre kiértünk — írja a kapitány — az Atlanti oceánra, viharok fogadtak és nehéz próbára tette az időjárás a hajónkat. Orkánszerű szelek korbácsolták fel a vizet és a hullámok rendkívül megnehezítették a toronyban való tartózkodást. Azonban még mindig jobb volt itt, mint a fedélzet alatt, ahol az emberek az elzárt levegőben, a hajó örökös himbálózása következtében sokat szenvedtek a tengeri betegségtől. Öreg matrózok, akik számtalanszor tették meg az amerikai utat, ez alkalommal áldoztak először Neptunnak.

— Azonban néhány nap múlva az idő kiderült. A jó idővel megjött a kedvünk is és egy kis esemény, amelyen sokat neveltünk, felvilágyította a meg lehetőségen sokat szenvedett társaságot. Különösen az okozott sok kellemetlen percet, hogy amidőn a tenger felszíne alól felbukkantunk hajónkkal, valóságos olajfürdőt kellett vennünk, mert a hajó építése következtében az olaj és a vízréteg úgy váltakozott a felső fedélzet alatt levő aistornákban, hogy a tenger alatt hullámfürdőköt vehettünk ezekben a helyiségekben, de ha feljöttünk, akkor vastag olajrétegben kellett előbb megfürödnünk.

— A becsvágyamat osztóként az a sok legenda, amelyet haditengerészeti bajtársaim köréből hallottam arról, hogy ügyes átfestéssel és más változtatásokkal, a hajókat megismerhetetlenekké tudták tenni az ellenség előtt. Mi is kigondoltunk ilyen nagyszerű markirozást, amennyiben tengerészvászonból készítettünk egy kéményt, amelyet több drótkarikával odaerősítettünk a periskóp felé. A hajótornyot is ilyen vitorlavászonnal vontuk át, úgy, hogy a hajó közepe teljesen hasonlított egy kisebb-szerű teherhajóhoz.

— Vigan hajóztunk a legpompásabb nyári napban, míg egy este körülbelül fél 7 óra tájban felbukkant egy gőzös. Észre vettük, hogy egész közel kell mellettünk eljőnie, ha mi betartjuk a magunk elé szabott irányt. Ezért tehát megváltoztattuk azt és most jött el a pillanat, hogy próbára tegyük, mennyire sikerült a hajó markirozása. „A kéményt“ felvontattuk a periskópra és a szél csakhamar fel-fújta és hogy a csalhatatlanságig valódinak léssek, az alján elégettünk olajba mártott tisztító gyapotot. A tornyot is gyorsan áthúztuk a vitorlavászonnal takarójával. Azonban a pamut csak pislákol és nem akart füstölni, mindnyájan neki fekszünk, fujjuk, de hiába, nem keletkezik füst, míg nem a távirásom, egy találékony berlini, neki áll egy levegőszivattyúval és hatalmas lángra készíti a pamutot. Pár pillanat múlva „a kémény“ felső részén megkezdődik a pipázás, vigan eregeti magából a füstöt. De ez csak pár pillanatig tartott, magunk is neveltünk a kudarcunkon és már a hideg kéménnyel akartunk tovább menni, amikor megjelenik Hunke, a kormányos, a kezében egy konzervdoboz teli kátránnyal. Ráönti a gyapotra, a levegőpumpa újra megkezdte a működését és végül „kéményünk“ vigan pi-

pált. Az eredmény meglepő volt, mert a velünk szembejövő gőzös hirtelen megváltoztatta utját és nyilegyenesen nekünk tart.

— Persze, mi nem ezt akartuk. Rögtön kiadom a parancsot, lefektetjük az árbócokat és a kémény is eltűnik és egy pillanat alatt, a hajóból alig látszik ki a periskóp. Mikor ezt a gőzös megpillantja és megismeri, hogy tengeralattjáró vagyunk, valósággal rémület fogja el. Megfordul, menekülni igyekszik, vastag füstöt ereszt, amelyre nem minden irigység nélkül pillantottunk. Ujra fehuzzuk a „kéményünket“, az árbócok újra felegyenesednek és míg a gőzös vad futásban menekszik, mi az oldalunkat tartjuk neveltünkben. A helyzet komikuma valóban rengető volt. A gőzös kapitánya valószínűleg mikor meglátta a kéményünket, azt hitte, hogy mi talán valami hajótöröttök vagyunk, vagy valami veszedelemben került jószág s a legjobb céllal közeledett felénk, nem is sejtve, hogy hirtelen milyen pokoli ötlettel akarta magához csalogatni ez az átkozott német tengeralattjáró. Vajjon mit gondolhatott a gőzös személyzete, mikor az első ijedségből magához tért? Bizonyára még ők voltak büszkéek, hogy ettől a tengeri rablótól milyen ügyesen megszabadultak. Mi nem voltunk ilyen elkaptak és megvallottuk egymás között, hogy sokkal jobban örültünk volna, ha oselünk jobban sikerül. Azonban ez nem vette el a kedvünket, hanem megjavítottuk a találmányunkat és két nap múlva olyan füstöt tudtunk már eresztetni, hogy három gőzös szaladt meg előlünk.

Női ruhás férfi tolvaj a zárdában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tegnap délután történt Nagyváradon. De-tek-tív regénynek vakmerő alakját látjuk meg-elevenedni a sötétes, kongó zárdá folyosóin, aki az Orsolyaszűzek pénzére és egyházi drágaságaira éhesen, halk, tipegő léptekkel oson be a fehér falak közé, hogy szentségtörő és tolvaj legyen egyszerre. Az érdekes és nem mindennapi eset a következő:

Csütörtökön kora délután egy fekete ruhás, fekete kendős középtermű, lapos mellű nő osont be a Szilágyi Dezső-utcán levő Orsolya zárdá kapuján. Öntudatosan, de szerényen tipeggett fel a lépcsőn, azonban a hosszú, szerte-szét ágazó folyosókon már kezdte elveszíteni határozottságát, amikor szembe került vele egy apáca. Az apáca az idegen női alakot megállította:

— Kit keres?

— Soror Emerenciát keresem, volt a vá-lasz női hangon. Régi ismerőse vagyok, most menekültem Erdélyből, szeretnék vele találkozni.

Az apáca készségesen szolgálatára állt a menekült nőnek, aki meg is nevezte magát. Azt mondta, hogy Marosi Annának hívják és Háromszékből való. Az állítólagos Marosi Annát bevitte az apáca a zárdá fogadó-termébe. Ott már volt néhány más zárdaszűz is, akik részvételjes szorítással vették körül a szegény menekültet.

Csakhamar megjelent Emerencia nővér is. Neki tényleg van Erdélyben ismerőse és így érthető várakozással sietett a rég nem látott elé, aki melegen kezét nyújtott. Azonban Soror

Emerencia visszahúzta a kezét. A homályos teremben közelebb hajolt az idegenhez és tűnődve csóválta fejét:

— Nem, nem ismerem, nem emlékszem az arcára!

Erre a kijelentésre az idegen női alak zavarba jött. Hebegni kezdett. Az ajtó felé hátrált. De az apácák utána siettek, lekapták fejéről a kendőt és akkor — csodák-csodája — a nő haja is leesett a fejéről s ott állt az elháló apácák előtt egy frissen borotvált arc fiatalember. Természetesen rendőrnek adták át, aki előállította. A rendőrségen bevallotta, hogy férfi, Somogyi Józsefnek hívják és Hajdumegyéből való. Arra a kérdésre, hogy mit keresett a zárdában, csak annyit felelt rap-szodikus rövidséggel:

— Lopni. — Természetesen letartóztatták.

Sarrail dönti el a háboru sorsát?

— Távirati tudósítás. —

Bern. A Times legutóbbi száma a következőket írja a balkáni harctéri helyzetről:

Bulgária hadműveletei, ugyilátszik, megakadtak Dobrudzsában, délen pedig Sarrail tábornok diktálja a harc tempóját. Monasztir komoly veszedelemben van. A bolgár politikai körök nemsokára beláthatják, hogy milyen nagy hibát követtek el, amikor Románia hadüzenete előtt nem fogadták el a négyesszövetség be-keajánlatát.

A dobrudzsai offenzíva folytatása Bulgáriára nézve egyet jelentene az elvérzéssel. Az a nagy harki tűz, amely az első hetekben lángolt a bolgároknak, egyre esökken. Bulgária harki mámorát meg lehet éretni, hiszen tavaly a szerb hadjárat alig járt rájuk nézve veszteséggel. A tulajdonképeni operációk Szerbiában néhány hét alatt folytattak le és Bulgária hosszú hónapokig pihenhetett babérain. A mostani háboru, amelybe Bulgária életérdekeinek világos félreismerésével beleavatkozott, nem lesz rövid lejárata s a bolgárok néhány hónap múlva keservesen fogják érezni a háboru egész súlyát. Ezuttal nem a hatalmas ellenséggel való viaskodásban elgyöngölt és szövetségeseitől izoláltan harcoló Szerbiával van dolga, hanem a pihent és az ententera támaszkodó Romániával, amelyet a dobrudzsai kétségtelen balsikerrek sem bírtak megbénítani.

A hadi helyzet súlypontja északról délre helyeződik át. A déli harctéren fog eldőlni az egész balkáni kérdés. Ugy látszik, a bolgár-német erők nem elégségesek egy dunai átkelés kikényszerítésére és egy havasalföldi offenzíva megindítására. A német segítség, amelyet Bulgária kapott, kevés Maekensen tervének keresztülvitelére, amely Románia gyors legigázását előzte. Bulgária speciális céljai mindjobban előtérbe nyomulnak és ezért legfőbb figyelmét arra kell fordítani, hogy a Sarrail-féle offenzívát föltartóztassa. Ez pedig azt jelenti, hogy a balkáni háboru súlypontja északról csakugyan délre oszlik.

Ha Sarrail győz és meg bírja szállani Monasztirt, a bolgár hadsereg dobrudzsai sikerei megsemmisülnek. A macedóniai harcokban a dobrudzsai román-orsz erőknek nem juthat aktív szerep, mert földadatuk mindössze annyi lesz, hogy nagyobb bolgár-német csapatokat tartsanak lekötve. Később azonban ők is aktivitásba léphetnek, amikor majd a végső döfést kell megadni Németország keleti össze-köttetésének.

Elkergették Ujszentannáról az erdélyi menekülteket.

(Éjszaka a szabad ég alatt. — Háromezer asszony és gyermek kálváriája.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A menekülők sorsának: elhelyezésének és ellátásának kérdése nemcsak minden becsületes szívnek a vágya, de egyszermind a magyarság becsületének kérdése is. Fájdalom, ennek a dolognak a nagy horderejét nem minden vidék lakossága érzi át egyenlően. Amíg a Dunántulon és Felsőmagyarországon kitárt szívvvel és kitárt ajtókkal fogadják a — saját hibájukon kívül — hajléktalanokká vált erdélyieket: addig Aradmegyének egyik leggazdagabb vidékén, Ujszentannán és Simándon arcápirító dolgokat kell tapasztalni ezeknek a sors sujtotta embereknek. Akik pedig nem kérnek mást, mint meleg hajlékot, egy falat meleg ételt s meleg szivekből fakadó jó szót.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma délután beszélgetett azokkal az erdélyi menekültekkel, akiket Ujszentanna visszaküldött Aradra, vagy szabadon szárnyra bocsátott. A dolog előzménye, a következő: Vass Bertalan városi mérnök, ki az elosztó állomás megbízásából a menekültek továbbításának nehéz munkáját végzi, tegnapelőtt 3000 menekült küldött Ujszentannára. E menekülők asszonyokból és gyermekekből álltak és pedig a lupényi, petrozsényi, zsilvölgyi bányászok asszonyaiból és gyermekeiből. Amint Vass mérnök beszéli, a legnagyobb meglepetésére, a tegnapi nap folyamán körülbelül 1000 menekült visszaérkezett Aradra Ujszentannán dirib-darab papírosokra kiállított uticédulákat adtak nekik, azzal a felvilágosítással, hogy miután Ujszentannán elhelyezni őket nem tudják, mehetnek Aradra vagy oda ahova akarnak. A legtöbbje természetesen férjéhez igyekezett, akiknek azonban biztos tartózkodási helyüket sem tudják, hiszen a lupényi és zsilvölgyi bányák munkásait az államhatalom rendeletéből az ország különböző bányavidékein munkára alkalmazták. Így, a szegény asszonyok gyermekeikkel, saját költségükön, neki indultak a világnak, keresni a férjet és apát. Természetesen a legközelebbi vonatok százszámra fogják ezeket a kódorgó, céltalanul bolyongó menekülteket ismét visszazállítani Aradra. Az ujszentannaiaknak erre a eszelekedetre semminemű törvényes joguk nem volt és nem lehetett. Annnyival kevésbé, mert Vass mérnök nézete szerint ezt az ezer menekültet abban az esetben, ha Ujszentannán csakugyan nem lett volna elég hely számukra, könnyen továbbíthatták volna Oszentannára vagy Simándra.

Munkatársunk felkereste a visszaküldött menekülteknek azt a csoportját, amely jelenleg a vasúti állomás harmadik osztályának várótermében szorong. Többel beszélgetésbe elegyedett, s egyenesen felháborító azok a tények, amelyekről ezek a szegény, tehetetlen, sorsüldözött, asszonyok meséltek.

Zach Józsefné lupényi bányalaktos felesége meséli, hogy gyermekeivel, s egy nagy csoport asszonnyal tegnapelőtt Ujszentanna főterén aludt, miután sehohsem helyezték el éjszakára. Dideregve huzódtak össze a hideg éjszakában, s össze bujva, egymás testével melegengették fel gyermekeiket. Ugy ő, mint társnői beszélnek, hogy a menekülteknek járó egy koronát sem kapták meg, amelyet pedig az ujszentannai előljárásnak kötelessége lett volna kiutalni, miután ezt az összeget minden nehézség nélkül elszámolhatják.

Nem kevésbé felháborító Szafesuk Rini vulkáni bányamunkás feleségének az elbeszélése. Ezt az asszonyt két gyerekével Simándra továbbították. A bíró házról-házra járt ugyan a menekülőkkel, de amikor az elhelyezés megtörtént, s az előljárásnak ez a megbízott embere otthagya a menekülteket, a simándi lakosság vajmi kevés szeretetet tanusított a segítségükre szorult szerencsétlenekkel szemben, sőt a lakosság között akadtak egyesek, akik nem hogy megosztották volna fedelüket a menekültekkel, hanem ellenkezőleg, kidobták őket az éjszakába, a hideg udvarra, mint az utolsó obot, s még vackot sem adtak alájuk, akár egy köteg szalmát, amelyre lefeküdhettek volna. Így járt Szafesuk Rini két gyermekével, míg végre nehányad magával egy pajtaszerű épületben talált menedéket.

Másnap az előljáróság Ujszentannán felszólította a menekülteket, hogy kik azok, akik innen elakarnak távozni. Természetes, hogy osaknem mindnyájan jelentkeztek s futottak e barátságos helyről, ahol olyan meleg szeretetlenséggel, sőt mondhatnók brutalitással fogadták őket.

Midőn Aradra meglepetésszerűen visszaérkeztek, egyrésztük még innen is elfutott, felkapaszkodtak személyvonatokra és saját költségükön mentek Tatabánya felé, ahol férjeiket sejtették. Vas Bertalan azonnal jelentést tett Kintzig János főispánnak, illetőleg titkárának, Lukács István dr.-nak, aki, mint értesülünk, rögtön felkereste Schill Józsefet, a vármegye főjegyzőjét. A főjegyző azonnal telefonon intézkedett ezeknek az anomáliáknak megszüntetése iránt. Hisszük, hogy ennek az intézkedésnek lesz is fogantatója és tisztelettel kérjük a megtorló kéz munkáját mindenütt, ahol a menekültekkel szemben szeretetlenség és szivtelenség mutatkozik.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Vasárnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyárrakkal „Tatárjárás“ operette, este nyolc órakor rendes helyárrakkal „Legénybucsu“ operette. (B. bérlet.)

* Az új szezon első előadása. Bemutató előadásul a múlt szezon legnagyobb sikerű darabját: a Mánás Miskát választotta a színtársulat. Az est az örvendetes vizionlátás jegyében folyt le. A régi kedvenceket: Sz. Rontay Boriskát, Horváth Micit, Győzöt, Járait megújuló taps köszöntötte. A hangulat általában lelkes volt s ez a jó előadás érdeme. Ma mutatkozott be Gellért Pál, az új karmester, kiből — úgy látszik — értékes erőt nyert a társulat. Kifogástalan biztonsággal vezette a zenekart; sok invenció és erő jellemezte a dirigálását. (Z. A.)

* Színház híre. A színi idény első hete a legnagyobb érdeklődésre tarthat igényt, először az új tagok bemutatkozása, azután az újdonságok színrehozatala révén. Az új tagok sorozatos bemutatkozását Blidar Vali kezdi meg, vasárnap délután a Tatárjárás operett Mogyorósi kadett szerepében. Hétfőn Nagymama színjátékban Kieffer Lujza az új naiva és Bánházi Teréz, az új anyaszínész nő lépnek fel. „A szerelem“ lesz az idei szezon első újdonsága, melyben az összes tagok együttesen lépnek fel. Bartha Lajosnak e remek színjátéka a Vigszínház legvonzóbb műsordarabja. Az újdonság egymásután két estén kerül színre. A társulat, úgy mint minden évben, az idén is

díszelőadást tart október hatodikán. Színre kerül „1848. Hadak útja.“ Az előadást megelőzi „Szövetségesek“ címen egy nagy némaképlet.

* A kaméliás hölgy ma utoljára az Urániában. Regényen, drámán, operán keresztül szívta magába az emberiség Gauthier Margit nőalakjának búját, annak a nőét, aki a kaméliát választotta ki kedvenc virágjává és más virágban, a tubarózsbán találja meg egyéniségének szimbolumát. A tubarózsa lilomszerű, de betegesen bódító virág, olyan vonzó és mégis nyomasztó alak ez a hősnő is. Korokon keresztül mindenki mohón olvasta, nézte ennek a nőnek-történetét s most, mikor a filmtéchnika is feldolgozta ennek a nőnek történetét, aki mosolyogva él és mosolyogva hal meg. A filmen egy ragyogó szépségű nő alabástrom arcú, csodás szemekkel és hajjal játsza a szerepét. Meleg szenvedély, öröm, fájdalom és bánat sohasem tükröződött vissza őszintebben arcon, mint Francesca Bertinién. Mélyen sajnálja a színház igazgatója, hogy a hozzá érkezett számos megkeresések dacára is, a filmet nem képes tovább műsoron tartani, de módját fogja keríteni annak, hogy legközelebb újra bemutatassa. — Hoffmann meséi az Urániában. 5

* Trilby hétfői premierje az Apollóban. Óriási érdeklődés előzte meg az Apolló hétfői premierjét. A Trilby sokféle tekintetben megérdemli bámulatunkat. Komprimáltan van meg benne mindaz, amit az utóbbi években az amerikai filmtéchnika és fototéchnika produkált. Rendezése klasszikusan tökéletes. Maurier regényének minden hangulatát visszaadja a színészek nagyszerű játéka épp úgy, mint a stilszerű interiók. Különösen fenomenálisan van a két főszereplő: Trilby és Svengali nemcsak beállítva, de mesterien interpretálva. A kis Clara Cytriball-Young őszintősen egyszerű s mégis zseniálisan művészi. Utólráhetetlen szinte abban a jelenetben, mikor a zongorázó Svengáli szuggesztív ereje először babonázza meg. Az a kedves össze-visszaság, a nyekergő zongora hangja. Trilby kegyetlenül infámis éneklése, a festők krakogó buffozása, amelybe stílusosan vegyül a kutya vonítása, mind az utolsó nuánszáig, hogy evvel a sánta szóval éljünk, „kijön“ a vásznon. A hétfői premier előadásai 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Az utolsó előadás jegyei nagyrésztben elkelték, ezért a színház igazgatója a korábbi előadásokat figyelembe ajánlja a közönségnek. 3

* A 12. számú vámhivatal a címe azon izgalmas kémdrámának, amelyet a budapesti színházakkal egyidejűleg vasárnap mutat be közönségének az Erzsébet-mozgósínház. A darab főhőse egy ellenséges állam kémnöje, ki a másik állam képviselőjétől egy szerelmes együttlét alkalmával a titkos távirat-kulcsot ellopja. A báró korán kelve, észreveszi a történeteket, megkezdődik az örületes hajszá automobilon, mikor már ezzel veszítve látja célját, a báró egy pilótához folyamodik, ki üldözőbe veszi a kémnő autóját s hamarabb éri el a 12. számú vámhivatalt, hol a kémnő autóját feltartóztatva, a kémnőt elfogják. Vallatóra fogják, de ő kőnkul tagad. Köntgenezés alá bocsátják, a tagadás nem használ, mert a titkos kulcsot a hájában megtalálják. Dacára a báró kérésének, a kémnő kiveszi megérdemelt büntetését. — Legközelebb: Két szenzációs sláger 134

* Az Aradi Élet első száma. A színházi szezon kezdetével ismét megindult az Aradi Élet. A Bruckner Lajos szerkesztésében megjelenő, esimes kiállítású hetilap, amely évek óta legkedvesebb olvasmányja a színházba járó közönségnek, ezuttal is változatos, élénk tartalommal jelent meg. A címlapon Vásárhelyi Jankának, a Vörös Kereszt Egyesület érdemes elnöknőjének fényképe, belül több kitüntetett aradi katonatisztnak fényképe és érdekes hárterti felvételek láthatók. Érdekes közlemények, hangulatok versek, színházi apróságok, a színház heti műsora, színlapjai, a színdarabok tartalmának rövid leírása, a mozis műsora tartalmát a 20 oldal terjedelmű, népszerű revüt, melynek egyes száma 30 filléért minden trafikban és könyvkereskedésben, előadás előtt pedig a színház előtt megkaphatja a közönség. Előfizetési ára negyedeve 3 korona.

* Anyos Viola festőművész kezdőknek és haladóknak akadémiai módszer szerint festőórákat ad — a mai viszonyokra való tekintettel — mérsékelt díjazás mellett. Kálván János-u. 9. I. em. 516.

„Tíz nap alatt Pesten leszünk“

(Az oláh tisztek Petrozsényben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny több ízben és több alkalommal foglalkozott már a petrozsényi meneküléssel s azokkal az állapotokkal, amelyekbe az oláh betörés juttatta a kis határszéli bányavárost. Ujabb és újabb momentumok kerülnek nyilvánosságra azóta is, amelyek hű és teljes képét festik meg az oláh betörésnek és oláh uralomnak.

Viszontagságos utazás után ma érkezett Aradra Mondsein Károly petrozsényi lakos és neje, akik végig éltek a petrozsényi oláh uralmat s csupán most, az újabb hatósági evakuálás következtében hagyták el lakóhelyüket. Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetést folytatott vele és rendkívül érdekes és új adatot bocsájított rendelkezésünkre.

— Az első meneküléskor — mondotta Mondsein Károly — nem tudtam elkerülni városomból. Megpróbáltam ugyan én is menekülni, de csak a Janza-hidig jutottam el. Öreg, 64 éves ember vagyok, a feleségem beteges, s a gyalogutat, amelyet a hegyeken át Pujig meg kellett volna tennünk, nem bírtuk. Rettegve a közel jövőtől, tértünk vissza Petrozsényba, ahol rajtunk kívül még igen sokan maradtak. Másnap, augusztus 29-én délelőtt 10 órakor jöttek az oláhok, akiknek fogadására, a város előtti hidig elébe mentek Krausz József bírónak az élén Pergell lutheránus lelkész és Smith József lutheránus tanító, akiket hat teljes órán át tartottak a hidon, de úgy, hogy szuronyt szegeztek a mellüknek. Az oláhok ugyanis azt hitték, hogy a hid alá van aknázva s félték rajta keresztülmenai. Amikor végre megbizonyosodtak arról, hogy a robbanástól nem kell tartani, indultak be a városba. Először a 21-ik gyalogezred jött be, ezt követte a 41-ik ezred és egy hidász-zászlóalj.

— A rablást azonnal megkezdtek. Legelsőbben a hidhoz közel fekvő Weinberger Bernát üzletét törtek föl, majd a mellette lévő Szokop József- és Vanda-féle házakat. A rablást maguk a tisztek vezették, akik pénz- és aranyemű után kutattak. Hozzájuk is éppen akkor jöttek be, amikor feleségemmel el akartuk rejteni a készpénzünket. Így esett áldozatul az utolsó kétásásötven koronánk. A rablásban a katonaságnak segédkezett nyújtott az a esőselel, amelyet Romániából hoztak magukkal a katonák, s akik különösen a butorneműekre vetették ki rablási kedvüket. Egész szekér szállítmányokat vittek ki így Romániába a katonaság tudtával és beleegyezésével. Teljes kilenc napig tartott ez a szabad rablás, amelyet nekünk tétlenül kellett nézni. A szemünk látására verték be az egyes házak ablakait, törtek, zuztak s közben egyre azt emlegették, hogy „a magyar igából szabadítunk ki benneteket“.

— Nagy reménységgel jöttek be Petrozsényba az oláh csapatok. Egy nálam gyakorta megfordult hidász tiszt mondotta, hogy számítások szerint tíz nap alatt Budapestre lesznek. Rengeteg élelmiszert, rumot, teát, dohányt hoztak magukkal, amiből — be kell vallanom — a lakosságnak is juttattak.

— Az utcákon nekinek sem volt szabad járni, csupán engedély alapján. Nekem is kiállítottak egy engedélyt:

Bilet.

Pentru Karol Mondsein locuitori in Fatosieni, strada no. 8 de

estate, 62 ani, cu portare bune pentru ai seda voce libere a umbra pe strada, Petrosieni, 28—VIII. 1916.

Romania Emil Pop
Divizia XI. primari.

(olvashatatlan aláírás.)

(Hogy Mondsein Károly petrozsényi Janzutea 8. sz. alatti 62 éves büntetlen előéletű lakos részére az utcákon való szabad járás-kelés engedélyeztetik.)

— Az engedély-jegy dátuma természetesen az 5 időszámításuk szerint van kiállítva. Én azonban nem vettem igénybe. Huszonegy napig nem mozdultam ki a szobámból, még pedig azért, mert félttem, hogy én is úgy járok, mint nagyon sokan, akik az utcákon megjelentek. A petrozsényban állomásozó tizenegyedik divízió parancsnoka — aki az engedélyjegyeket kiadta, — összefogdosztatta őket — körülbelül ötszáz férfit, nőt és gyermeket — s Romániába hurcoltatta sáncmunkák végzésére.

— Amikor csapataink visszafoglalták Petrozsényt, óriási pánik keletkezett az oláhok között. Fegyvereiket elhanyagolva, ész nélkül menekültek. A tisztek elkeseredett dühvel adták ki a parancsot a házak felgyújtására, de a pánik okozta épen, hogy csak néhány ház égett le. Menekülésük közben rengeteg élelmiszert, zabot, riskását hagytak Petrozsényban, de nem feledkeztek meg arról, hogy teljesen tönkretették. Petróleummal öntötték le s meggyújtották. Egy részüket meg lehetett még menteni, de hasznukat nem vehettük a petróleum miatt.

— A Petrozsényt visszafoglaló katonáinktól hallottam az oláhok bestiális kegyetlenségéről. Egy egész csomó katonánk holttestét találták meg, borzalmas sebekkel, megesonkítva. Megállapították, hogy a szerencsétlenek könnyebb lőtt sebbel kerültek oláh fogságba s a minden emberi érzésből kivetkőzött horda fölmetszette valamennyinek a torkát s megcsontította őket. Elképzelhető, hogy katonáink elkeseredett dühvel esküdtek bosszút az oláhoknak.

— Az egész petrozsényi lakosság felujjongott, amikor végre huszonegy nap után felszabadultunk az oláh uralom alól. Ez a huszonegy nap ugyanannyi esztendő jelentett mindannyiunknak. Össze voltunk törve teljesen s így ért az újabb csapás, amikor szeptember 25-én délután 6 órakor kiadták az újabb evakuálási parancsot. Gyalog vágunk neki a hegyeknek s teljes huszonegy óráig tartott, amíg elértük Pujt. Baniczánál egy trénszeker könnyörült meg rajtunk s az hozott tovább, amíg végre vasutat értünk. Hogy kimaradt Petrozsényban, azt nem lehet tudni. Nem hiszem, hogy sokan, mert keservesen tanulták megismerni a „fölszabadító“ oláh uralmat.

TANÜGY.

(—) Tanév kezdete. Az Aradvárosi fiú és női felső kereskedelmi iskolában a tanév ünnepélyes megnyitása október 2-án, hétfőn reggel 8 órakor a Krispin-teremben (Deák Ferenc-utca 28.) lesz. A rendes tanítás a fiuknál kedden, október 3-ikán kezdődik a Csutora-utcai állami népiskola épületében, a nőknél ugyanakkor a Lloyd társaság és a Salac-utcai kaszinó helyiségeiben.

Kétszer tizenkettő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma éjjel zavarban voltak a — kísértetek. A városháza tornyában pont 12-kor megkondul az óra kis harangja: egy-kettő... tizenkettő. Az összes rémregények szellemei halkán lépnek a Kerpel könyves polcairól. Megérkezett a szellemek órája. A kulturpalota könyvtárában: ebben a nagyszerű temetőben végre megmozdulnak a könyvek: halk lapsuhogás, papírzörgés, s egy kis diszkötéses könyv ki-perdül a terem közepére.

— Ébredjetek szellemtársaim! Éjjel van.

Hallga, csitt! Csakugyan...

— Egy, kettő... tizenkettő.

S kezdődik a tánc. Öreg faliansok, agy pergamenek zörgő csontjai verődnek össze szemérmes velin papírra nyomott kis verskötetek vázaival. Csak egy komor fekete táblájú filozofus dörmög magában:

— Mégis csak kutya élet ez a mi életünk. Itt lep a por, nenyulyhózzám-virágok letűnik — s csak éjjelkor ébredhetünk egy kicsit fel. De mi hiába ébredünk fel, ha Fényes Dezső fel nem ébred. Már háromszor voltunk így éjjelkor kísértetni, de soha fel nem ébredt. Jó álmu ember.

Alig hangzottak el az öreg filozofus szavai, újra megkondult a toronyóra: — Egy, kettő... tizenkettő!

— Mi az? Mi történt? riadt fel a szellemek társasága. Megváltozott-e az idők rendje? Kimozdult a föld a sarkaiból? Kétszer van éjjel egy éjszakán? Egy külön óra? Ezt biztosan valamelyik nyomdász találta ki, vagy Mellinger, a villanygyári igazgató, ki ebből is jó védelemtöbbletet csinál a gyárának.

Igy zajongtak a kísértetek.

De zajongtak nemcsak ők, zajongott éjjel után az egész város. A hangulat olyan lelkes volt, aminő régen nem. De volt is erre ok elég: a nagyszebeni győzelem, megérkezett a színtársulat! s végül — nem kell egy órákor lefeküdni. Két órákor lesz egy óra, vagyis egy órákor éjjel, vagyis éjjel nem éjjelkor lesz és amikor éjjel lesz, nem tizenkét óra lesz, az az nem is lesz éjjel, mert amikor lenne, még nincs és amikor van, már elmúlt...

A kávéházak megteltek selymes asszonyokkal, vidám urakkal s ömlött a jókedv s a habzó bor. Kacagás hangja folyt össze a cigányzenével s halk szavak peregettek a márványasztalok fölött.

— Ma nincs éjjel, mulassunk!

Az utcán a rendőrök intették csendre a hangos szavu vidámokat:

— A záróra kérem...

— De öregem, még nincs záróra. Majd egy óra után.

— Igenis kérem, de egy órával ezelőtt is ezt mondták.

— Sebaj. Igazítsa meg az óráját.

— Igenis hadnagy ur, de már kétszer igazítottam, egyszer előre, egyszer hátra!

— Lássá, itt a hiba. Egyszer kellett volna előre és kétszer hátra. Így találja el az igazi időt.

A színházban elhatározták, hogy az előadás éjjelig fog tartani. De hogy, melyik éjjelig, azt nem tudom bizonyosan, mert én már az elsőnél eljöttem a Mágus Miska előadásáról.

Végül az emberek annyira belezavarodtak az időjárásba, hogy egyáltalán nem tudták sokan: hányat ütött az óra. De ezek mind magas állású emberek voltak: miniszterek, diplomata és toronyőrök. Sőt a hajnali szürkületben is találkoztam egy uriemberrel, gondolom kis Bugunak hívták, aki bizonykodott, hogy még mindig nincs egy óra s pokereznit hívott a Hungáriába...

Igy megzavarta az embereket ez a fránya kettős éjjel. Jó éjszakát kívánok!... vagy, pardon! Már reggel van... Lássák, már én is belezavarodtam!

Nagyszzebeni offenzívánk előkészítése.

(Az Aradi Közlöny részére írta: IGAZ PÁL.)

Egy erdélyi front, szeptember hó.

Kint az utcán minden házon zászló, zászló és zászló. A szövetséges hadak zászlószíneinek buja tobzódása. Hosszu csukaszürke marskolonok menetelnek végig a főutcán. Muniókos kolonok jönnek-mennek. Egy nagyobb osztag huszárság vágtat végig az uttest iromba gránitkockáin, milyen hangos csattanással dübörögnek a virágos ágyutalpak, a tréncocsik erősen sinezett hatalmas kerekei. Német katonai autók kigyóznak végig a város mozgalmas hadiútján és hangos lütköléssel, sietős rohanásban hagyják maguk mögött a harcbandulók vidáman danázó kolonját.

A nap erős fényű ragyogással tűz le reánk. Az utca színei vidáman lobognak és az emberek boldogságos örömben mondogatják egymásnak:

— *Megindult az offenzíva! Verik az oláhokat!*

Es a brandenburgiak bandája rázendít a Wacht am Rhein-ra. Ezer és ezer kalap, sapka és sisak repül egyszerre a levegőbe és ezer és ezer ember kiáltja: *Deutschland, Deutschland über Alles!*

Es a Grand Caffé egy sarokasztalánál egy sápadt képtű, felkötött kezű fiatal főhadnagy diktálja vontatott lassúsággal a tollam alá:

— Ez öt nappal az offenzíva megindulása előtt történt. Este jött a főparancsnokságtól az ordre: egy tiszti patrull kimegy az oláh állásokig. Terepszemlét végez és lehetőség szerint behoz oláh foglyokat. Az ezredes 9 órakor behívott magához. Alapos részletességgel megmagyarázta a kiküldetés fontosságát. Ha jól emlékszem, ezt mondta:

— Három embert veszel magadhoz. Ne többet, mint hármat és olyan hármat, kiket jól ismeresz kívülről és belülről, kiknek helyén van a szíve. M. hegyig mentek. A hegy lábánál kezdődnek az oláh állások. Egyik előretolt állást megrohanni, két-három foglyot behozni. Az ezredes egy percre elhallgatott. Ránézett a csuklójára szijazott órára.

— Most 9:25 van. Nyomban indulni. Négyre kérem a jelentést és sok szerencsét.

Megszorította a kezemet és egy negyed perc múlva becsukódott mögöttem az ezredszállás ajtaja. Gyorsan még egy cigarettát elszív-tam és 10 perc múlva egy altiszttel és 2 bakámmal utban voltunk M. felé.

Az éjszaka sötét volt és hangtalan. Sehol egy csillag, sehol egy kékesen világító holdsugar. Lassan botorkálva mentünk ebbe a nagy felhős feketeségbe, amely oly jól leplezte felderítő szolgálatainkat. Már összekötő árokban jártunk és egyszerre kijutottunk a legszélső védelmi vonalba. Még öt perc és már a feldwachok állítottak le. Az utolsó figyelmeztetett.

— Főhadnagy ur innen 1200 méterre vannak az oláh őrállások és itt tessék vigyázni, mert már drótsövénny szalad végig a földéken.

Óvatosan másztunk át a tüskés sövényeken, aztán térdre és úgy kuszunk tovább M. felé. Csendesesen tovább. Se szó, se beszéd. Összeszorítani a fogakat és a szemet meg a fület jól kinyitni. Egyszerre hirtelen egy pár puskadörrenés és egynéhány golyó huzott el felettünk.

— Nieder! mondtam embereimnek és öt percig hasonfekve figyeltünk. Semmi. Békés csönd szakadt ismét a tájra. Csak járőrharok lehettek.

Egy kis erdőség húzódott el a szántóföld peremén. Onnan jöttek a lövések. Felkapaszkodtunk az erdő széléig és csendesen kuszunk fölfelé. Alig megyünk öt percet, megint puskazörejt hallunk. Az ellenséges járőr itt bujkál valahol. Fokozódott körültekintéssel figyeltük a terepet.

Hirtelen elsápadtam. Egy oláh holttestben botlottam meg. Borzasztó volt érezni a halott büzös szagot. Legalább egy hetes lehetett és felszereltségével hevert itt az erdő szélén. Gyorsan tovább mentünk. Körülbelül 10 percig semmi. Egyszerre szuronyok csillogását látja meg a szemem. Megállni. Hasonesuszva löktük magunkat előre. Három lépésre lehetünk a szuronyoktól. Felismertük a helyzetet. Három oláh

halott meredt felénk, hideg, fénytelen szemekkel. Valami nagy, eddig sohasem érzett rosszullét vett rajtam erőt. A hulla penetráns büze, az üveges szemek panaszos nézése az idegeimre ment. Borzasztó fajzat! Napokig hagyja heverni elhunyt véreit és még egy-két göröngyöt sem dob a kiszervedett telemek felé.

A filozófiának most nincs helye. Körülbelül száz lépésre lehetünk az első oláh állástól.

Most aztán igazán helyén kell lenni a szívnek. Megnéztem az órát. Ejjél után egy óra. Hirtelen eszembe jutott a pesti záróra. Hogy tudul most ki a nép az orfeumból, milyen küzdelmek vannak a kávéházak kiürítése körül. Ma nálunk nincsen záróra. Az egész csaci eszembe jutáson önkéntelenül elmოსolyogtam és egy kicsit szégyeltem magamat, hogy nyolevan lépésre az oláh előretolt állástól ilyen gondolatok kóvályognak a fejemben.

Az embereimnek hátraszóltam:

— *Fontos, hogy foglyot hozzunk be. Egyszerre beugrunk az árokba.* Nem lesznek többen, mint ötén. Gyors sima munka. Ha másképp nem megy, bajonettel. Egyet, vagy kettőt azonban ép egészségben kell beszállítani.

Az emberek rábólintottak, mint akik tisztában vannak a dolgokkal. Kihuzták az oldal fegyvert én jobbkezembe hűséges browningommal, a ballal erősen tapogatózva kusztam előre. Utánam a többiek. Az oláhoknál a Feldwachek lövészárokban vannak, így hát a munka könnyebb volt, különösen, hogy az erdő védelme alatt nyomultunk előre. Egészen tizenöt lépésnyire lehetünk az ároktól, mely alig volt négy méternél hosszabb. Hangokat nem hallottunk, inkább szuszogó alvást. Egy azonban folyvást krárogott. Ugy látszik ez volt az inspekiós, mert egy kis zajjal járó mászkálásunkra hirtelen kibújt az árokból és kémkedve nézett körül.

Erősen a földhöz lapulva maradtunk így jó 10 percig. Az oláh még mindig ott állt az árok szélén. Sietnünk kellett, mert jöhet a felváltás, aztán fiaskóval végződne a kiküldetés. Három perc és cselekedni kell. Az egyik gyorsan végez az inspekióssal. Gyors erélyvel ráveti magát. Zsebkendőt a szájába és gyorsan behuzni az erdőbe, nehogy lármát csináljon. A többivel simán és gyorsan végezni.

Az inspekiós erősen kezdett köhögni. Gyorsan előre, nehogy a többiek felébredjenek. Pechünk volt. Felébredtek! Hangosan kezdtek diskurálni. Nem lehetett tovább spekulálni. Kiadtam a parancsot: rajta!

A többire már homályosan emlékszem. Az egész oly mozszerű gyorsasággal ment végbe, az oláhok a meglepetéstől megnémutak. Valami földöntúli esodának nézhetek bennünket. Tehetetlen kábaságba estek és minden harc nélkül már jöttek is velünk. A fegyvereiket ott-hagyták az árokban és egy darabig betömött szájakkal, nehogy zajt csapjanak. Most már futó lépésben haladtunk a mi frontunk felé.

Még nem volt három óra, mikor jelentkeztem az ezredesnél és öt nap múlva megindultak csapataink Nagyszzebentől lefelé M. hegy irányába.

Nincs kormányválság Ausztriában. Bécsből jelentik: illetékes helyen kijelentették, hogy az osztrák politikusok audienciájával kapcsolatosan felmerült hírek, melyek szerint Ausztriában kormányválság várható, minden komoly alapot nélkülöznek.

Návay Lajos — nem lesz élelmezési diktátor. Bndapestről táviratozza tudósítónk: Jól értesült helyről szerzett értesülés szerint, Návay Lajos, a kit a kormány az élelmezési hivatal miniszteri hatáskörrel ellátott vezetőjéül szemelt ki, nem hajlandó az állást elfoglalni.

Ferdinánd király és a szép cigány nő. Érdekes titkok az oláh udvarból.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Olyan előkelő személyiség, aki a bukaresti politikai eseményeket hosszabb idő óta egészen közelről figyelhette meg, a következő képet rajzolja Ferdinánd oláh királyról:

— A mostani oláh királyról még trónörökös korában igen keveset tartottak politikai szempontból. A sajtó, amely egyetlen alkalmat sem szalaszt el, hogy a legelőkelőbb személyek pikáns kalandjait szellőztesse, halványan bár, de érintette már az akkori trónörökös különös kalandozásait és egészen sajtóságos szokásait. Az oláh sajtó azonban csak egy százdadrészt hozta nyilvánosságra a mai király viselt dolgainak. Most már meg lehet írni, hogy az oláhok jelenlegi királya a skandalumok egész tömegében vezetőserepet vitt.

Fiatalsága nagyrészt konyakos üvegek és könnyelmű tisztak társaságában, leginkább cigány nők karjai között töltötte el. E cigány nők között volt olyan is, aki a legelőkelőbb társaságokban is részt vett. Ez nem teljes cigányvérből származott, hanem csak az anyja volt cigány és saját szépségével és ritka ügyességével küzdötte fel magát a fejedelmi (már tudniillik oláh fejedelmi) társaságok közé. Ez a rendkívül okos félvilági hölgy teljesen hatalmában tartotta az akkori trónörökösöt. A hölgy a mai miniszterelnöknek, Bratianunak szomszédságában a Laska Catargi-utcában pompásan berendezett barokkstilű házában lakott és ott fogadta az előkelő férfitársaságokat. Természetesen nagyon szép pénzt spórolt össze magának „szoliditásával”. Ő ugyanis nem mindenkinek részesített bájainak szépségében, mert az oláh trónörökös könnyen szakíthatott volna vele.

Az egykori oláh trónörökös szívbeli tulajdonságairól egyébként igen keveset tudtak Romániában. Mindenki azt hitte róla, hogy kiváló katona, mert folytonosan tisztai társaságokban látták és állandóan úgy mutatta, mintha a katonai kérdések foglalkoztatnák leginkább. Ha katonai ügyekről volt szó, akkor mértéktelenül fel tudott izgulni és a katonai vitatkozásokban állandóan szóvivő szerepet játszott. Katonai cselekedeteinek tetőpontjához akkor jutott, amikor mint hadseregpárancsnok a bolgár határra vonult és résztvett egy harcászati hadgyakorlaton. Magával vitte szerelmését, a szép félvér cigánynt, a miniszterelnök szomszédnőjét, akitnek azt mondotta, hogy Bulgária felett most fog győzedelmeskedni békében, hogy azután a komoly háboruban is megverje a szomszéd országot. Később, amikor a balkán háboruban kimerült Bulgária ellen vonult az oláh hadsereg, szintén Ferdinánd volt a főparancsnok, azonban ekkor már kedvesét nem vitte magával. Amikor a táborból, ahol egyébként állandó tivornyázások folytak, a trónörökös visszatért Bukarestbe, kedvese boldogan fogadta és elhalmozta a csodás hadvezért bókokkal és áradozásokkal. A cigány nő csak azt sajnálta, hogy nem lehetett jelen a „nagy győzelemnél”.

A táborból való visszatérése után Károly királlyal igen sűrűn érintkezett, hogy a böles uralkodó bevezesse őt az uralkodás titkaiba. Károly azonban sajnálattal győződött meg arról, hogy jövődöbéli utódja gyöngö karakter, semmi komoly elhatározó képességgel nem bír, de amellet veszedelmesen makiacs és ostobán önféjű. Az ősz uralkodó bizalmas környezetében számos alkalommal ki is jelentette, hogy nem ilyennek képzelte trónjának várományosát.

Neueste Nachrichten.

Der Budapester Generalstabsbericht.

Amtlich wird verlautbart: Budapest, 30. Sept.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Front gegen Rumänien:

Westlich von Petrozsény wurden rumänische Vorstöße abgewiesen. Die unter dem Befehl des Generals von Falkenhayn stehenden deutschen und österreichisch-ungarischen Streitkräfte haben bei Nagyszeben (Hermannstadt) einen vollen Sieg errungen. Eine weit ausholende Umgehungskolonnen bayerischer Truppen hat vor vier Tagen im Rücken des Feindes die Strasse über den Vöröstorony-Pass gesperrt. Alle Versuche des Gegners diese wieder zu öffnen, blieben vergebens. Gleichzeitig drangen vom Westen, Norden und Osten österreichisch-ungarische und deutsche Kolonnen gegen die südlich von Nagyszeben kämpfenden rumänischen Divisionen vor. Der Feind wehrte sich verzweifelt. Das Ringen war ausserordentlich blutig. Jedes fahrbaren Weges beraubt, flüchteten sich die Trümmer der rumänischen Truppenverbände in das Fogaraser Gebirge. Die Zahl der Gefangenen wächst stündlich. Die Beute ist sehr gross, da der Feind seinen Fahrpark soweit er ihn nicht vernichten kann, liegen lassen muss. Die vorgestern von den Rumänen wieder aufgenommene Offensive gegen die siebenbürgische Ostfront konnte an dem Ergebnis der Kämpfe bei Nagyszeben nichts mehr ändern, und auch die nördlich von Fogaras und bei Székelyudvarhely vorgeschobene Gruppen mussten auf die Hauptkräfte zurückweichen. So brachte andererseits südlich von Menndorf (Hegen) ein Gegenstoss deutscher Truppen elf rumänische Offiziere, 2591 Mann und drei Maschinengewehre ein.

Am 28. September griff eine k. u. k. Monitorabteilung, verstärkt durch eine Vedetta-Gruppe, durch einen armierten Dampfer und durch das deutsche Motorboot „Weichsel“ Rumänisch-Corbia an. Nach Niederkämpfung der feindlichen Verteidigungsanlagen drangen unsere Einheiten in die innere Hafenbasis; sie vernichteten den Bahnhof, militärische Hafenanlagen. Armierte russische Dampfer, die sich im Vorjahre nach Corabia geflüchtet hatten, Minenfahrzeuge und Schlepper, und brachten schliesslich neun im Hafen festgehaltene österreichisch-ungarische Schlepper in das Flottenlager zurück. Auf unserer Seite keine Verluste.

Heeresfront des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Die Kämpfe im Ludowagebiet dauern an. Bei einem Vorstoss wurden den Russen 40 Offiziere, 3321 Mann und acht Maschinengewehre abgenommen.

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinzen Leopold von Bayern:

Ausser der Abwehr eines russischen Vorstosses bei Wytonice und erfolgreichen Vorfeldkämpfen bei der polnischen Legion, keine besonderen Ereignisse.

Italienischer Kriegsschauplatz:

Das feindliche Geschütz- und Minenwerferfeuer auf der Karsthoehfläche hielt an und nahm nachmittags an Stärke zu. Am Cimone konnten weitere sieben Italiener, darunter ein Offiziersaspirant noch lebend geborgen werden.

Südöstlicher Kriegsschauplatz:

Keine besonderen Ereignisse. Höfer, Feldmarschallleutnant, der Stellvertreter des Chefs des Generalstabes.

Der Berliner Generalstabsbericht.

(Amtliche Meldung.)

Berlin, 30. September. *Grosses Hauptquartier.*

Westlicher Kriegsschauplatz:

Heeresgruppe des Kronprinzen Rupprecht von Bayern:

Wie am vorhergehendem Tage, griffen die Engländer auch gestern mit starken Kräften zwischen der Ancre- und Courcellette an. Nach wechselvollen Kämpfen wurden sie abgeschlagen. Sonst nur kleine Teilvorstöße und Artilleriekampf der sich nördlich der Somme und in einzelnen Abschnitten südlich des Flusses des nachmittags verschärfte.

Oestlicher Kriegsschauplatz:

Heeresfront des Generalfeldmarschalls Prinzen Leopold von Bayern:

An der Stochodfront machte eine Kompagnie der polnischen Legion einen erfolgreichen Vorstoss. Bei Sitowitz, südwestlich von Wytowicz, griffen die Russen vergeblich an. Bei einer gelungenen Unternehmung in der Gegend von Hukaloweze, nördlich von Zborow, in der Nacht zum 29. September nahmen wir drei Offiziere und 70 Mann gefangen.

Front des Generals der Kavallerie Erzherzog Karl:

Südlich Stara-Kluzura (Ludowagebiet) und am Coman hatten wohl vorbereitete Gegenangriffe von Truppen des Generalleutnants von Conta vollen Erfolg. Bei Stara-Kluzura sind vier Offiziere, 532 Mann gefangen genommen und 8 Maschinengewehre erbeutet. Im Kirlibaba-Abschnitt wurden russische Angriffe abgeschlagen.

Kriegsschauplatz in Siebenbürgen:

An der Ostfront sind die rumänische Nordarmee und die zweite Armee im Görgénygebirge aus der Linie Parajd-Székelyudvarhely und von Fogaras zum Angriff übergegangen. Im Görgénygebirge wurde der Feind abgewiesen. Weiter südlich wichen die Sicherungstruppen aus. Deutsche Truppen griffen vorwärts des Haarbaches, südlich von Henndorf (Hegen) einer der rumänischen Kolonnen mit Erfolg an, warfen sie zurück, nahmen 11 Offiziere 591 Mann gefangen und erbeuteten drei Maschinengewehre.

Die am 26. September eingeleitete Umfassungsschlacht von Nagyszeben ist gewonnen. Unter dem Oberbefehle des Generals von Falkenhayn haben deutsche und österreichisch-ungarische Truppen starke Teile der ersten rumänischen Armee nach hartnäckigen Kämpfen vernichtend geschlagen. Nach schweren, blutigen Verlusten flüchteten die Reste der feindlichen Truppen in Auflösung in das unwegsame Bergland beiderseits des von uns durch kühnen Gebirgsmarsch bereits am 26. September früh im Rücken des Gegners besetzten Vöröstorony-Pass. Hier wurden sie von dem verheerenden Feuer bayerischer Truppen unter dem Generalleutnant Krafft von Delmensingen empfangen. Der Entlastungsschlag der rumänischen zweiten Armee ist zu spät gekommen. Unsere Truppen kämpften mit grösster Erbitterung, nachdem bekannt wurde, dass der mit

der Entente für die durch Deutschland bedrohte Kultur kämpfenden habgierigen Rumänen wehrlose Verwundete ermordet hatten. Die Zahl der Gefangenen und die zum Teil im bergigen Waldgelände zerstreute sehr erhebliche Beute stehen noch nichts fest. Im Hätzeger Gebirge und im Mehadia-Abschnitt sind rumänische Angriffe gescheitert.

Balkan-Kriegsschauplatz:

Keine Ereignisse von besonderer Bedeutung. Unser Flugzeuggeschwader hat mit Erfolg die Eisenbahnbrücke von Cernavoda und feindliche Truppenlager angegriffen. Ludendorff, erster Generalquartiermeister.

Budapest. Laut hier verbreiteten Nachrichten haben wir bei Nagyszeben (Hermannstadt) 46 Bataillone gefangen genommen, 16 Batterien erbeutet. Bis spätnachts wurden diese Nachrichten von kompetenter Seite noch nicht bestätigt. — Budapest hat Flaggenschmuck angelegt.

Lugano. Dem Secolo wird aus Bukarest gemeldet: Das rumänische Parlament wurde für den 20. Oktober nach Braila zusammengerufen. Die Kammer wird die Kriegskredite zu bewilligen haben.

Genf. Die Pariser Ausgabe des New York Herald meldet aus London: Die jetzt in Amerika gelandete „Bremen“ ist die Zwillingsschwester der wahren „Bremen“, die die Engländer gefangen genommen haben.

Corabia bombázása.

(Távirati tudósítás.)

Szófia. A főhadiszállás közli szeptember 30-áról: Macedóniai front: Florinától nyugatra és keletre a helyzet változatlan. Helyenkint gyengébb tüzérharcok voltak gyalogsági vállalkozások nélkül. A Kajkooala magaslaton mindkét részről élénk tüzérségi harc fejlődött ki. A Moglenica völgyében gyenge, kölcsönös tüzérharc folyt. A Strumánál csekély tüzérségi tevékenység. Járóink Koprivaknál egy angol járót lemészároltak. Az Aegei partoknál az angol flotta élénk cirkáló járatokat végez. Tüzérségi tüzelésünk egy ellenséges torpedónaszádot a Leteroi öbölből távozásra kényszerített.

Romániai-front: A Duna mentén több magyar-osztrák monitor tüzérségi támogatással bombázta a corabiai pályaudvart és a kikötőt, ahol nagy pusztításokat és tüzeket okoztak. Az ellenséges ütegeket és a közeli sziget mögött horgonyzó teher hajók legnagyobb részét elpusztították. Több ponton nyolc teher hajót zsákmányoltunk. A Dobrudzsában nincsen változás. Helyenkint gyenge tüzérségi harc folyik gyalogsági tevékenység nélkül.

Szófia. A bolgár távirati iroda jelenti szeptember 30-áról: Ma reggel kilenc órakor ismét egy ellenséges repülőgép repült el Szófia fölött. Az elhárító ütegek tüzelése fogadta a repülőgépet, amelyet harci Fokkereink megtámadtak. Az ellenséges repülőgép csak egyetlen bombát tudott ledobni, mely a várostól északra a földre hullott. Hivatalosan még meg nem erősített jelentések szerint egy ellenséges repülőgépet Szófiától, mintegy harminc kilométernyire északra repülőink lelőtték.

Negyvenhat oláh zászlóaljat fogtunk el.

— Távirati tudósítás. —

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az itten elterjedt hírek szerint a nagyszebeni győzelemben negyvenhat zászlóaljat elfogtunk és tizenhat úteget zsákmányoltunk. A komoly formában elterjedt híreket azonban a késő éjjeli órákig illetékes helyen meg nem erősítették.

Budapestről táviratozza tudósítónk: A főváros örömmámorban uszik. A középületeket és számos magánházat fellobogóztak.

HIREK.

Német katonák kérelme — magyar nyelven.

— Távirati tudósítás. —

A helybeli német katonai parancsnokság egyik tábori lelkészétől levelet kapott az *Aradi Közlöny* szerkesztősége. Pár sor irást csupán, egyetlen apró kérelmet, amelynek meghatározható tartalma, ha nem is tarthatna számot mindenki érdeklődésére, maga az irás külső formája már kedves vonás és megbecsülésre érdemes. A német katonák páter tiszta, szép magyar nyelven írt a redakciónak s maga ez a tény, ha udvariassági okokból is történt, önkéntelenül is megrajzolják bennünk azt a párhuzamot, amelyet nem tehetünk papírra, de a mi mindannyiszor keserű felszisszenésre adott okot, valahányszor — és sokszor — hozzánk közelebb állóktól is — bizony! — nem a mi ékes nyelvünkön írtak. Tartoztunk ennek az elmondásával, amikor leadjuk az irást s az aradi közönség figyelmébe ajánljuk.

Militärseelsorge des k. u. k. Reservespitals in Arad.

Tekintetes szerkesztőség! Tisztelettel kérem, miszerint az alábbi kis cikket b. lapjuk holnapi számában leközölni sziveskedjék. Arad, 1916. szeptember hó 30-án. Dr. Wild Endre OMC tábori lelkész.

— Olvasni valót kérnek a német katonák.

A helybeli kórházakban ápoló német katonák kérnek újságokat, folyóiratokat, könyveket. Mindennemű adományt Plewka József tábori lelkészhez kell küldeni József főherceg-ut. 21. szám alá, Persa Péter lakására.

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Budapest. A Pester Lloydnak jelentik Szófiából: A pénteki repülő-támadás nagy elkeseredést keltett, miután Szófia nem megerősített hely, hanem csak nyílt város. A bombák legtöbbször a város közepére hullottak. A francia és a belga követség ablakait bezúzták és a holland követségi titkár lakóházát megrongálták. Az egyik bomba eltalálta II. Sándor cárnak a szobrát és a szobor talpazatát erősen megrongálta.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitung jelenti a Vulkan szoros harcáról: Az oláh gyalogság nagyon bátran verekedett és ennek a következményei azok a borzalmas veszteségek, melyeket e harcokban szenvedtek. Különösen a Branu-hegynél tolytak le heves harcok. Az ellentámadások bizonyították az oláh gyalogság bátorságát. Tüzérségük azonban igen gyenge és rosszul lő. Az oláhok mindennütt tulerőben voltak és legjobb csapataikat vetették a harcba. A Branu-hegynél és az 505-ös magasiánál re-

folyt harcok jegyzőkönyve beigazolja az oláh katonák barbár harcmodorát. Megállapították ugyanis, hogy a sebesülteket, akik nem a harcokban kapott sebesüléseikben haltak bele, kegyetlenül lemészárolták.

Zürich. A Telegrafen Információn a következőket írja: A berni görög követ beszélgetést folytatott az ottani bolgár követtel. A görög követ kijelentette, hogy az idegen hatalmak napok óta meggátolják a kormányával való érintkezést és így semmit sem tud Görögországnak Bulgária és a központiak elleni hadüzenetéről, amiben különben sem hihet, miután a bolgár követ szerint Bulgária és Görögország között a legjobb viszony áll fenn. A görög hadüzenet csupán az entente hatalmak hangulat keltő üzelve.

Gonf. A Petit Parisiennek jelentik Athénből: Az entente követek kérték, hogy a palotáknál felállított óresapatokat erősítsék meg.

— **Botrányosan hibás hivatalos jelentések.** Néhány hetes és nyilvános támadás árán kiverekedett rend után a hivatalos jelentések leadásában ismét hallatlan botrányok miatt kell panaszt emelnünk. Eltekintve attól, hogy a Budapesten délután öt-hat órakor megjelenő főhadiszállási kommunikék Aradra legtöbbször éjjel után, de gyakran két óra után érkeznek meg, olyan megcsontított és érthetetlen szöveggel kapják meg a lapok, hogy dítelte Harkányi János kereskedelmi miniszter figyelmét kell felhívni és az ő segítségét kell kérni, mert az állapotok türethetetlenek. Az a budapesti távirda hivatal, amely Aradnak leadja Höffer és Lunderdoff jelentéseit ma arra vetemedett, hogy a legfontosabb részekben mondatokat hagyott ki s ugyyszólván a saját dadogásával, értelmetlen stilizálásával továbbította az egész magyar nemzetnek egyik legnagyobb ünnepnapját jelentő győzelmi híradást. Az Aradi közönséggel szemben tanusított eme vérlázító felületesség megismétlődése esetén abszolúte nem fogjuk közölni a hivatalos jelentést s ezt már most bejelentjük.

— **Taft és Roosevelt kibékültek.** Zürichből jelentik: Newyorkból jelentik: Taft és Roosevelt kibékültek egymással. Az elnök-választási küzdelemben közös pártot alakítva, együttesen vesznek részt.

— **Megszűnt a vízmizéria.** Zádor Imre gépezemigazgató tisztelettel értesíti a közönséget, hogy október hó 2-ikától kezdve a vízvezeték éjjel is állanucan szorgalmasan vizet.

— **Trepow Stürmer utódja.** Stockholmból jelentik: Stürmer miniszterelnök és Trepow belügyminiszter között ellentétek merültek fel. Mindketten kihallgatáson jelentkeztek a főhadiszálláson lévő cárnál és a megbeszéléseknél Trepow maradt a győztes. Azt beszélik, hogy Trepow lesz a miniszterelnök. A jelöltséget Chwostow volt belügyminiszter is támogatja.

— **A községi üzemek.** Az óriási kiadásai többlet, melyet a háború az államra hárít, a kormányt arra kényszerítik, hogy újabb adók alapján szerezzék meg erre a fedezetet. De nemcsak az államnak, hanem minden városnak rohamosan emelkedtek kiadásai és a város vezetőinek nehéz gondot okoz, hogy ezen elháríthatlan kiadásokat miképpen fedezzék. A főváros a közlekedést és a világítást — mely községi kezelés alatt áll — szándékozik megadóztatni s erre vonatkozólag érdekesen foglalnak állást a hírlapok. Az „Est” folyó hó 28-iki számában írja: „A községi üzemeknek eddig nem látja hasznukat a főváros, ami valószínűleg nem történt volna meg, ha azok az üzemek magántőke kezében lennének, amint hogy a magánvállalkozástól átvett vállalatok egészen addig, amíg a főváros kezébe nem jutottak, a beléjük fektetett tőke után egész szép hasznot hajtottak. Most, hogy a főváros nagyvállalkozó lett, üzemeket vett át és ujakat állított fel, egy világvárosi politika nagyszerű körvonalai bontakoztak ki, sajnos azonban, a kéz, amely vezeti, anyagi hasznot nem tud felmutatni. Egyelőre a deficit nőtt, sőt soha el nem képzelt arányokat ért el s nem látjuk az időt, amikor a főváros, sok gyönyörű vállalattal a kezében, aktív lesz.

— **Az óra már éjfélét ütött . . .** Hétfő után kedd jön, kedd után szerda és így tovább. Hétszer huszonnégy óra után eltelik egy hét, egy nagy csomó hét után egy hónap, amiről annak utolsó napján már mindig tájékozva vagyok. A hét bizonyos napjain mindig ugyanazokat az ételeket eszem a vendéglőmben. Változatosság nélkül, mint valami gép, amelynek cselekvési szabadsága nincs. Amikor lefekszem, vetkőzöm, amikor felkelek, öltözöm és soha megfordítva. Az órák kimért pontossággal, kongatják mutatójuk útját és sohasem többet. De az elmúlt éjszaka döbbenetes és nagyszerű volt hallani, hogy amikor a városházi toronyóra elverte az éjfélét, a tizenkettedik ütés után nem állott meg, hanem újra kezdte, vagy tovább folytatta . . . tizenhárom . . . huszonnégy . . . Es ekkor megszólalt valaki: — Megbolondult ez az óra . . . ? Nem! — gondoltam, — csak a ma éjjel paragrafus visszarugtatta időt jelzi. De nekem többet is jelentett. Ebben a groteszk jelzésben értettem meg ugyanis, hogy miért bolond mindenki, aki nem azt csinálja, mit a tömeg cselekszik, hogy miért volt bolond Gallilei és miért forog a föld a nap körül és nem megfordítva és sok egyéb ilyen dolgot. Mert adva van egy óra, drága, antik ékszer, amely valami rég porló hercegnő utolsó, finom szivedobbanását jelzi, mert megállott abban a pillanatban, amikor urnője örök álmra szenderült és adva van egy bakter, adjatok oda ezt az órát ennek az embernek, neki nem fog érní egyebet, mint valami lim-lom és kihajítja az ablakon, vagy oda adja a maszatos kölykeinek, hogy játszanak vele és vesz helyette egy háromkoronás, ordenáré, de pontosan járó vekkert. (rrk.)

— **Nem a Brémen a Brémen?** Genf-ből jelentik: A Newyork Herald párisi kiadása jelenti Londonból: A mostani Amerikába érkezett Brémen ikertestvére a valódi Brémennek, amely angol fogságba jutott. (Az ilyen hazugságokat csak Gordon Bennett mil-

lióinak birtokában engedhet meg magának egy ujság. *A szerk.)*

— **A kulturpalota könyvtárában az idei őszi időszak nagy élénkséggel köszöntött be.** Nemcsak az egyhónapos szünet alatt olvasmányait nélkülözött közönség lepi meg fokozott élénkséggel a kölesönző- és olvasó-termekek, hanem mindazok is, akik az új beszerzésekről tudomást szerezve, legfokozottabb igényeik kielégítését keresik és találják meg a meggyarapodott könyvtárban. A nyári szünet alatt az Atzél-Vörös-féle könyvtárnak újabb 1500 művel (körülbelül 3000 kötetben) jutott a katalógusba és vált hozzáférhetővé a közönség számára; a városi tanács ajándéka körülbelül 1200 művel (3000 kötetben) gyarapította a könyvtárat; az új beszerzések, amelyeknél a könyvtár olvasóközönségének tudomásul jutott kívánságai vétettek figyelembe, egyelőre 500 új művel (körülbelül 1200 kötet) emelték a könyvtár állományát s az ez évben rendelkezésre álló dotáció még mintegy 800 újabb műbeszerzését teszi lehetővé. Az újonnan beszerzett művek között nagy számmal vannak az egyes tudománysszakok és művészetek terén alapvető, összefoglaló és encyclopaedikus munkák, úgy, hogy azok, akik az ily nagy értékű műveket saját részükre megszerezni nem képesek, ebbeli szükségletükre a kulturpalota könyvtárában bőséges kielégítést találhatnak. Az olvasóteremben 75 bel- és külföldi folyóirat áll rendelkezésre s ezek számának emelése tervbe van véve. Az idén meginduló könyvtári zsuroknak lesz feladatuk a könyvtár régi és új értékes anyagát és ritkaságait városunk könyvkedvelő közönségével szemléltető módon megismertetni s a közönség érdeklődését a kulturpalota páratlanul bőbes könyvtára iránt fokozott mérvben is felébreszteni. A könyvtárt és olvasótermet használhatja minden aradi, vagy aradmegyei 15 évét betöltött egyén évi 4 korona lefizetése ellenében. A Kölesey Egyesület tagjai a könyvtárat díjtalanul használhatják.

— **Averescu és Mackensen. Genfből** jelentik: A Petit Parisien legutóbbi száma az első oldalon közli Averescu és Mackensen tábornokok arcképét, akik Dobrudzsában szemben állnak egymással. A lap katonai munkatársa, Rousset alezredes, az arcképhez a következő bombasztikus megjegyzést fűzi:

— Kérem az olvasókat, hasonlítsák össze ezt a két arcképet. Az egyik oldalon láthatnak egy nyílt tekintetű, finom vonású arcot, magas homlokkal és megállapíthatják, hogy ez az arc az elegáns és büszke katona klasszikus típusa. Ez a román Averescu, a latin faj képviselője ott a távol Keleten, hol Traján maradékai tisztán és keveredés nélkül megőrizték ősi fajukat. A másik oldalon egy durva fő látható, szögletes vonásokkal, vad, haragos szemmel, amely előreugró csontüregből mered ki. Hasonlatos ez az arc a husra éhes dogghoz. Ez Mackensen, akinek arca föltünteti a teutonok atavisztikus bestialitását. Ez a német tábornagy pusztította el Szerbiát, fosztogatva, gyilkolva, gyalázat gyalázatra halmozva, falvakat gyújtogatva.

— **Magyar vagyon védelme Romániában.** Budapestről táviratozza tudósítónk: A „Romániában érdekelt magyar központja” cím alatt megalakult ma a budapesti kereskedelmi és iparkamarában ama magyar cégeknek központi egyesülése, melyeknek Romániában milliókra menő vagyoni érdekelttségük van. A központ bejelentette megalakulását a magyar kormánynak is. A központ vezetői hétfőn bemutakoznak a közös külügyminiszteriumban és haladéktalanul hozzá fognak közérdekű tevékenységükhöz.

— **Segítsük a menekülteket.** Az erdélyi menekültek részére újabban a következő adomány érkezett Kintzig János főispán hivatalába: Ozv. Hirschl Zsigmondné 26 korona.

— **Német tanfolyam** Berlitz-módszer szerint este fél 8 órakor. Tandíj havi 12 kor. Engel gyors- és gépiró-iskolája, Lázár Vilmos-utca 2.

— **Menekültek keresztetnek.** Karsz Viktor, aki orosz fogságból hazakerült, keresi szüleit Karsz János nagyszabeni lakost, aki tud róla tudassa őt Arad, Ferdinánd-utca 3. — Gertner Mártonné lupónyi menekült tudatja hozzátartozóit, hogy Ujszentannán van, Főtér 763. — Hunyadvármegye marosillye főszolgabírája a következőket közli: Kovács János és Szócs Károly petrillai lakosokat keresem, kiknek Kiler József egy borját és 1 tehenét folyó hó 6-án Marosilyén, a hadiátvételi bizottságnak 380 illetve 720 koronáért eladta. Ezen összeg nálam fog letétbe helyeztetni és az illetők személyazonosságát igazoló jelentkezésük esetén részükre esetleg jelenlegi tartózkodási helyük községi előjárósága közvetítésével kintaltatni. — Szabó Andrásné Petrozsenyiből (jelenleg Arad, máv. üzletvezetőségi palota) keresi leányait Szabó Ilonát és Annát, akik Sepsiszentgyörgyből menekültek. Kéri őket, hogy írjanak neki az említett címre.

— **Megdözmálták a kórház konyháját.** Ma délután megjelent a rendőrség bűnügyi osztályán Dálnoki-Nagy Lajos alispán és Beretz Ferenc rendőrkapitány Lászlak Jakabné az aradmegyei kórház egyik szakácsnője és ennek társai ellen feljelentést tett. Elmondta, hogy a szakácsnő eddig ismeretlen társaival megdözmálja a kórház éléskamráját és a betegeknek szánt tejből, zsirból lisztből kicsémpészett és azt eladta, vagy saját céljaira használta fel. A rendőrség megindította a nyomozást. Beretz kapitány, minthogy a vádak be vannak bizonyítva, Lászlak Jakabné letartóztatta és társai kézrekerítése érdekében megette az intézkedést.

— **Egy aradi fiúcska izenete atyjának a harotérre.** Kedves kis kékszinű levéllel és három elismerő, oklevéllel kopogtattak ma be hozzánk. Egy aradi fiúcska Deák Szanetta, Deák Sándor dr. aradi ügyvédnek gyermeke küldte szerkesztőségünkhez leveléhez mellékelve azt a három gyönyörű kivitelű oklevelet, melyeket Az Erdekes Ujság most lezáródott gyermek szépségversenyén nyert. A fiúcska megírta nekünk, hogy mint busul az olasz harotéren küzdő édes papája miatt s kéri a szerkesztő bácsit, hogy értesitse a papát az őt ért nagy örömről. Eleget teszünk kis olaszónk kérésének s mi is vele örülünk annak, hogy e sorok apuskája elé kerülnek s tudomást vesz kis fia szívbéli gyönyörűségéről.

— **Birtokosere.** Szántay Béla eladta a Zimándujfalva és a Zimándköz községek határaitban fekvő 325 kat. hold és 1359 négyszögöldnyi ingatlant 543.950 koronáért Purgly Jánosnak. — Weber János és neje eladták a Zimánd-utca 13. sz. házat 7000 koronáért Grosz Antal és nejének. — Kiss Mihályné eladta Wesselényi-utca 38. sz. házat 15.000 koronáért Borbély Ferenc és nejének. — Kiskoru Vida Katalin és Aron eladták az Illés-utca 85. számú házat 3200 koronáért Hegedüs György és nejének. — R. Nagy András eladta a Dezső-utca 9. sz. házat 5550 koronáért Balogh Mihály és nejének.

— **Ügynökök, házalók és vásárosok jó keresetre tehetnek szert a Hugó Jellinek Wien VII., Linden-gasse No. 55. himzőgyárából való himzett háziáldás forgalomba hozatala által.**

— **Harisnyákat, toilett szappanokat, kofearut, erszenyeket, reticulókat, dohánytárcákat, kiváló minőségben árusít Grünwald és Moskovitz cég Aradon, József főherceg-ut 1. szám alatt (Városházával szemben.)** 2025

— **A helyközönség figyelmébe ajánlom dus választékú kosztümszövet-raktáramat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet.** 4958

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A Marta közgyűlése.

Ma délelőtt tizenegy órakor tartotta Arad városának egyik legnagyobb, legvirágzóbb iparvállalata, a Marta autógyár es évi rendes közgyűlését. Európai nivóra emelkedett rövid idő alatt az az ipartelep, amelynek vezetői tudásukkal, ambícióikkal, a magyar iparnak már is sok dícsőséget szereztek. A közgyűlésen nagy számban jelentek meg a társulat igazgatóin és felügyelő bizottsági tagjain kívül a gyár részvényesei. Jelen voltak a többek között Varjassy Lajos polgármester, Fábry Sándor dr. az Acsev. vezérigazgatója, Heinrich Ferenc udvari tanácsos, a Budapesti Kereskedelmi Testület elnöke, Révész Jenő igazgató, Iványi Sándor, Siegescu József dr. udvari tanácsos, országgyűlési képviselő, Haltenberger Samu a Budapesti Automobil Közlekedési Részvénytársaság vezérigazgatója, Vallinger Frigyes, Mannheim, Kettelcz Károly, Jegessy Károly dr., Deutsch Andor, Káldy Jenő dr. vezérigazgató, Rosenberg Miksa dr. Molnár László és sok mások.

Varjassy Lajos elnök, tekintettel az igazgatóság, a felügyelő bizottság és tizenhét részvényes, a részvényesek negyedrészenek jelenlétére a közgyűlést megnyitották nyilvánította. Megbízta Rosenberg Miksa dr.-t a jegyzőkönyv vezetésével, a hitelesítésre pedig Jegessy Károly dr.-t és Molnár László főmérnököt kérte fel.

Az igazgatói jelentést nem olvasták fel, mivel azt már előzőleg mindenki nyomtatásban megkapta. A jelentés egyébként a következő:

Tisztelt közgyűlés! A lefolyt üzletéről a következőkben van szerencsénk jelentést tenni: Az elmúlt évben gyárunk kizárólag a hadvezetőség szolgálatában állott, s hogy a velünk szemben támasztott fokozottabb igényeknek megfelelhessünk, üzemünknek kibővítéséről is gondoskodnunk kellett. Megelégedéssel bejelentjük továbbá, hogy az 1915. évi december 3-án megtartott rendkívüli közgyűlésünk határozatának megfelelően 6000 darab 200 korona névértékű új részvény kibocsátása által részvénytőkénknek 3.600.000 koronára való felemelése folyó év január elsején végrehajtott. A zárszámadás szerint az 1915. év 167.534.92 korona tiszta nyereséggel zárul, amelyhez hozzáadva az 1914. évi nyereség áthozatát 19.805.08 koronát, a közgyűlés rendelkezésére áll 187.340 korona. Indítványozzuk, hogy ebből az 1915. évi osztalékszélvények 10 koronával való beváltására fordítassék 120.000 korona, az alapszabályok 39. §-a értelmében az igazgatóság javadalmazására 16.753.49 korona, a tartalékalap javadalmazására pedig 25.000 korona használtassék fel; a 25.586.51 korona maradvány pedig, mint nyereség-átvitel az 1916. évi javára vitessék. Kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy úgy a felügyelő bizottságnak, mint nekünk a lefolyt évre vonatkozó felmentvényt megadni sziveskedjenek.

A közgyűlés Rosenberg dr. indítványára a volt igazgatósági tagokat a jelenvoltak általános helyeslésével ismét megválasztják. Káldy Jenő dr. kéri a közgyűlést, hogy az eddigi felügyelő-bizottsági tagokat Deutsch Andor bevonnásával, a szokásos 1000 korona évi tiszteletdíj mellett újra megválasszák. A közgyűlés a javaslatot egyhangulag elfogadta.

Több tárgy nem lévén, a közgyűlés véget ért. Közgyűlés után a Vadászkiert étteremben társas ebéd volt.

— **Pályázat ipari szakiskolai ösztöndíjra.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara pályázatot hirdet az aradi m. kir. állami ipari szakiskola tanulói részére 1916/17. tanévre kiadandó két egyenként 275 koronás szakiskolai ösztöndíjra. Pályázhatnak ez ösztöndíjra a kamara kerületében (Arad-, Békés-, Csanád- és Hunyadvármegyék területén) illetőséggel bíró szegénysorsu ifjak és pedig elsősorban iparosoknak vagy kereskedőknek gyermekei, kik az aradi m. kir. állami fa- és fémipari szakiskola bármely osztályából legalább jó tanulási eredményt képesek felmutatni. A pályázati kérvények f. évi október hó 15-éig az aradi kereskedelmi és iparkamarához nyújtandók be.

APOLLO

SZINHÁZ.

Legközelebb bemutatásra kerül az
„ARANY”-sorozat első filmje:

TRILBY

Georges du Maurier regénye filmen 5 felv.
A címszerepben: CLARA KIMBALL-YOUNG.

— Születelő postahivatalok. Aradvármegye Köved községben a postahivatal működése, valamint a Kövedről Körösbökényre és vissza naponként egyszer közlekedő gyalogküldőnyárat folyó évi szeptember hó 5-ikéig bezárólag ideiglenesen megszűnt s az ezen postahivatal postai kézbesítő kerületébe tartozó Köved és Zarándhodos községek, valamint a közgazgatásilag Köved községhez tartozó Bremia és Kövedi tanyák, Góga pusztá, továbbá a közgazgatásilag Körösbökény községhez tartozó Mahler pusztá ideiglenesen a körösbökényi posta- és táviráda-hivatal postai kézbesítő kerületébe osztottak be.

— Az aradi ipartestület tagjai a rokkant katonák ipari kiképzésének a szolgálatában. Az állami ipari szakiskola igazgatósága, a kereskedelemügyi miniszter intézkedésére, megrokkant katonákat fog (egyelőre csak a vas- és fémszakokban) hat-nyolc hónapi tanfolyamokon elméletileg anyira kioktatni, hogy ezen iparok bizonyos ágazataiban kenyerkeresők lehessenek. E rokkantak gyakorlati kiképzése azonban ipari kisműhelyekben történik, ha aradi iparosok azok kitanítására vállalkoznának a délutáni időszakban, a mesternek a saját műhelyében. E kitanítás az iparnak csak egyik-másik főirányában, a kellő közügyesség elsajátításáig folyik. A mesternek anyag és idővesztését a kormány megtérítene. Bővebb tájékoztatást az aradi ipartestület irodája ad.

— Az új posta tarifák átmeneti ideje. Tudvalevő, hogy október 1-én jelentősen felémelt új postatarifák lépnek életbe. Valószínű, hogy ez a hirtelen bekövetkezett drágulás az életbeléptetés első idejében még külön birságolásokat is vonna maga után, ha a postahivatalok nagyon szigorúan akarnák ellenőrizni az új rendelkezést. Az átmenet nehézségeinek megkönnyítése érdekében a vidéki kereskedelmi és iparkamarák budapesti központja küldöttsegileg kereste fel Follért Károly posta vezérigazgatót, aki kijelentette, hogy intézkedés történik az életbeléptetés átmeneti ideje alatt való enyhe kezelés érdekében. Az életbeléptetés első hónapjában a posta senkit sem fog birságot és csak a bélyeg különbözetet kéri a feladóktól. A kereskedők számára külön levelezőlapokat fognak ívekben kiadni, hogy nyomtatványaikat rá alkalmazhassák. A meglevő készletek akadálytalan felhasználása tekintetében is rendelkezés történik a napokban.

NEMZETI SZINHÁZ

Aradon, 1916. október 1-én vasárnap:

Dél: 10 óra 4 óra kezdés helyéig az esti:

Tatárjárás.

Operette.

Esti 8 órakor kezdés helyéig az esti:

B) Bérlet.

B) Bérlet.

Leánybucsu.

Operette.

Kezdet 6 órakor

A szorokszertés felől:

Rudnyánszky Endre távollátásában:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.)

ARADON,

Dobó- és Verbóczy-utca sarkán levő nagy telek, 5129

GYOROKON

a központban, az iskola mellett ház és beltelek, valamint a városvölgyben egy kis szőlő eladó. Értesítést ad

Dr. Czédly

ügyvédi irodája. -: Telefon 434. sz.

Hoffmann meséi.

APOLLO

SZINHÁZ.

Október hó 1-én vasárnap:

Kalandor.

Detektív dráma 3 felvonásban

Az első Henny Porten kép: Három ernyő meg egy fés!

Vígjáték 3 felvonásban.

Főszerepben: Henny Porten.

Az előadások hétköznap 1/6, 1/8 és 9 órakor. Vasárnap 8, 1/5, 6, 1/8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi október hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 . — .
Negyed évre	7 . — .
Egy óra	2 . 40 .

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 . — .
Negyed évre	8 . — .
Egy óra	2 . 80 .

Tessék mutatványszámot kérni.

Női kalap modellek

Schwarz Aranka új divatterméhen, Zrínyi-utca 1. sz.

(Apollóval szemben.)

Állandó nagy raktár
ujdonságokban. 5156

A legegyszerűbb és legfinomabb kivitelű divatos kalapok és választékban kaphatók. Gyászkalapokban nagy raktár. Alakítások gyorsan, szélesen és jutányosan eszközöltetnek. Szíves pártfogást kér.

Schwarz Aranka

Zrínyi-utca 1. (Apollóval szemben.)

Matteine-féle.

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlott patkány- és egérintősz-bacillus. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egert öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kirtására 6 K.

1 nagy adag 2—600 patkány kirtására 12 K.

„Matteine”
vegyészeti laboratórium

Arad, Berez Bani-tér 1. szám.

Telefon 10—45.

215

HARCTÉREN KÜZDŐ SZERETETTEINKNEK küldjünk

MODIANO-CLUBSPECIALITÉ HÜVELYLYEL

készített CIGARETTAKAT, hogy lássák, hogy nekik mindenképp a LEGDRAGABBAT, tehát a LEG-JOBBAT is választjuk! (egy doboz 70 fillér.) — 1 könyvecske sodorni való papír (70 lap) ára 12 fillér.

KURZER BERTALAN

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép ugy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott
fontechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.
5127

Apró hirdetések.

Gyógyászat.

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hebs-Földes féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue lialment ára 2 korona. Földes gyógyszertár, Hebs gyógyszertár. 12

Üzletek.

Kossuth- és Magyar-utca

sarkán levő üzlethelyiség, lakással együtt november 1-re kiadó. 5159

40 év óta lennálló,

jóforgalmu vegyeskereskedés és korlátlan italmérés, hadbavonulás miatt azonnal eladó. Cím a kiadóban. 5084

Jémenetellé üzlet

a város legforgalmasabb helyén eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5102

Cukrászda.

Igen jól jövedelmező cukrászda, főközfizetel. visszavonulás miatt eladó, esetleg megfelelő értékű házzal elcsereíthető. Bővebbet Varga cukrász, Szabadság-tér. 4817

Andrássy-tér 8.

számu házban egy kisebb üzlethelyiség azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Ecet-eszencia

megérkezett és kapható míg a készlet tart. 1 üveg, amely 2 és ¼ liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez elegendő, 1 korona 20 fillér. Üres üvegek 6 fillérért visszavétetnek.

Hánzu Nestor

drogeria és illatszer üzlete, Arad. 5091

Aranyat

és

Ezüstöt

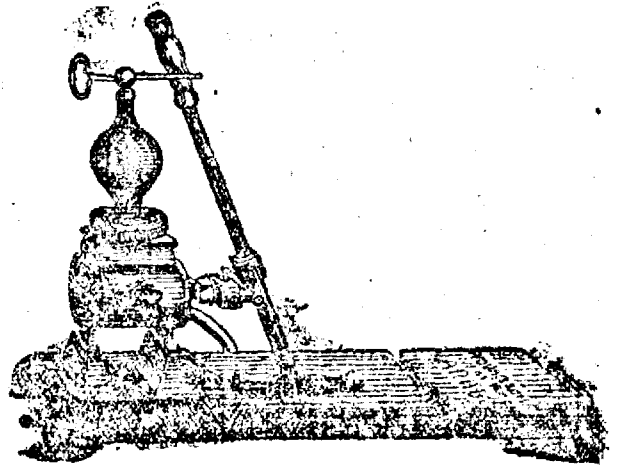
legmagasabb áron vesz, vagy beoszerél: ugyszintén régiségeket vesz és elad 698

Losonczy Lajos

óras és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér. Telefon 964.

Kovács Soma és Társa, Arad

514

Borszivattyu, tömlő, szőlőmalom, borsajtó, borona, vető gép, daráló, szerszámok, gépfelszerelések, műszaki áruk

Berger Abrahám 125 koronáért

Nagyszébenből menekült, elsőrendű, külföldön kitanult kárpitos és díszítő műbelye Szilvassy Istvánnal. Arad, Weitzer János-utca 19. 5141

Elvállal mindennemű kárpitos munkát bécsi és párisi minta szerint. Áthurásokat, matrac készitést háznál és házon kívül elfogad. Mint erdélyi menekült a n. é. közönség szives támogatását kéri.

Dr. Palócz

k. egészségügyi tanár v. kórházi specialista orvos

Budapest, IV., Károly-körút 2. sz. Sok évi órási speciális praxisa folytán teljes biztonsággal felismeri és gyógyítja a úgy férfiaknál, mint nőknél a tüdők és nemibetegségeket, valamint az azokból származó összes bajokat. Rendel hétköznapokon d. e. 10-12, d. u. 3-5 óráig. Ha személyesen lehetetlen volna megjelenni, válaszbelyeges levélre szivesen ad díjaztán felvilágositást a felől, hogy otthoni kurával hogyan szabadulhat meg gyökeresen a bajától. 6911

Van szerencsém a n. é. közönség b. figyelemébe ajánlani, hogy

modell kalapok

valamint velour, chasirozott és scharmeuse formák dus választékban

érkeztek.

Atalakítások a legújabb formák után készínek. 5156

Lówy Juliska

női kalap dívatterme, Weitzer J.-u. 19.

Használt ólom megvéteire kerestetik.

Cím a kiadóhivatalban.

Hauptfogel Ferenc

egy finom öltönyt vagy felöltőt mérték után készit férfi szabó mester Kazinczy-utca 5. szám. 5337

Magyar Általános Hitelbank

Saját tőke: 145 millió korona. Sürgős szükséglet a készpénzforgalom megszoritása! Teljesítük fizetéseinket készpénz igénybevétele nélkül! Aki banknál számlát nyittat és csakkel fizet, a készpénznelküli forgalmat elősegíti és nemcsak a köznek, hanem saját magának is hasznos szolgálatot tesz.

Mindenkinek a legkedvesebb feltételek mellett csekk- és folyószámlát nyitunk.

Az összes bankszerű műveletek lebonyolítását vállaljuk és készséggel adunk mindenkor felvilágositásokat.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK BUDAPEST.

V., Dorottya-utca 5. V., József-tér 3-4

BUDAPESTI FIOKOK:

Belvárosi fiók: IV., Egyetem-utca 11. Erzsébetvárosi fiók: Károly-körút 3. Lipótvárosi fiók: V., Berlin-tér 9.

VIDÉKI FIOKOK:

Brassó, Kolostor-utca 5. (Jelenleg: Budapest, V., Dorottya-utca 5. télem.) Debrecen, V., Plac-utca 11/15. Fiume, Via Vincenzo de Domini 1. Győr, Baross-ut 36. Kassá, Fő-utca 46. Kecskemét, Plac-tér. Nagyvárad, Rákóczi-ut 2. Pécs, Király-utca 18. Pozsony, Deák-utca 1. Szabadka, VII., Szent István-tér 1. Temesvár, Városház- és Széchenyi-utca sarok.

KIRENDELTSÉG: 6904 Belgrád, Knež Mihajlova-utca 39.

URANIA SZÍNHÁZ.

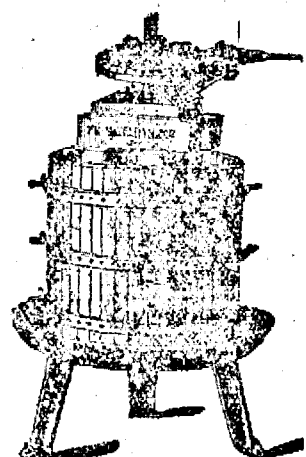
Vasárnap

FRANZESKA BERTINI, az „Odette” főszereplőjével:

A kaméliás hölgy.

Dráma 6 részben. Irta: Dumas.

Számozott jegyek d. u. 2-től a mozi irodájában válthatók.

Eredeti Mayfarth-féle

törvényileg védett

„HERKULES”

bor- és gyümölcs-sajtók.

Elsőrendű gyártmány viszonyos bor- és gyümölcs-sajtók. — Felül nem mult szőlő- és gyümölcs-őrítők, szűrelő berendezések.

MAYFARTH PH. és TSA

gazdasági gépgyár

Bécs (Wien) II. Taborstrasse 71.

Különléges gyártás sajtók és borászati készülékek számára.

840. sz. Arjegyzékek ingyen.

Képviselőik kerestetnek.

FOG- Fűzők, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog minével azonos porcelánból.

FOG- Koronák, hídak, egész fogcsorok szápadlás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- Kővek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogcsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHAZAS. Tizenhét éves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legújoktalanosabb műsereivel van felszerelve, elég garanciát nyújtok, hogy még a legkényvesebb esetekben is a legjavabb mértékben megtehetőek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárati Eötvös-utca 17. Telefon 10-11. szám.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoljuk.
Minden szó hirdetés ár 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 30 fillér.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés árát, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

Házasság céljából
megismerkedne, fiatal fess önálló iparosnő, intelligens fiatalemberrel. Levelét lapban lelevele „Finomleltű” jellegűre, a lap kiadóhivatalába kérék. 5125

Levelezés.

Leleklog

beteg férfi, műveit, fiaom lelkű nő tisztességes ismeretséget keresi, ki megtudná gyógyítani. Teljes című levelek „Felelten” jellegűre a lap kiadóhivatalába kérésnek 5140

Ellátás.

2-3 évesetől

gymnasium vagy reáliskola tanult elítélésbe vesz, tanítónő. Cím a kiadóban. 5091

2-3 éves iskolai

tanult teljes ellátásra elvállal Veres Ferenc. Bővebben Aulich Lajos-u. 7/d., vagy Forray-utcai kosárház (Gróf Nadassy-u.) 5116

Oktatás.

Zongora tanítás keresetűk a Várba. Cím a kiadóhivatalban. 5124

Iscr. Finisinteraktas Arad,

Chorin Aron-utca 1. Felvesz bontaké rendszer és magántanulókat. Előkészít felolrással beszerelt magánvizsgálatokra is. Prospektust készséggel küld. 4884

Keresik magánoktatás.

2-4 polgári vagy hat elemi osztály előképzettséggel bíró nők és férfiak irodák részére alapos, gyakorlati oktatást nyervek könyvvitel-, levelezés-, gyors- és gépírásban, írás- és munkálatokban, 4 havi tanfolyamban. Díjtalan állásbiztosítás. Beiratás október 5-ig. Gép- és gyárutó iskola Lázár Vilmos-u. 2. 4990

Ének oktatás

akadémiai módszer szerint, bel- és külföldön oklevél szerinti tanárnőnél. Cím a kiadóhivatalban. 5096

Alkalmazást keres.

Egy nagyon eszes

kézírási írodában, megfelelő állást keres. Cím a kiadóban. 5133

Úgyes szakácsnő

jó bizonyítványokkal, állást keres. Magyar-utca 6. ajtó 1. 5133

Jebb házból való leány

ki a házimunkában segítségre, egy gyermek mellé ajánlik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóban. 5138

Levelezésben és könyvelésben

jártas több évi gyakorlattal bíró urileány, perfect magyar-német, állást keres. Cím a kiadóban. 5184

Alkalmazást keres

az igazságszolgáltatás minden ágában járatos, ügyvédjelölt. Románul tökéletesen beszél. Bővebben a kiadóban 5151

Örvegy nő

szerény igényekkel, ki a főzést is vállalja kisebb úri családnál vagy urnál, esetleg magános urnónál mint ápolónő állást keres. Pusztára is elmegy. Cím a kiadóban. 5040

Úgyes varrónő

3 korona napi díjért házakra ajánlkózik. Cím a kiadóhivatalban. 5090

Egy középkeru nő

gazdaságnak ajánlkózik egy magános urhoz. Vidékre is elmegy. Aulich Lajos-utca 22., ajtó 7. szám. 5108

Okleveles évrő

nagyobb gyermekek mellé ajánlkózik, vagy irodai alkalmazást keres. Cím Fácán-utca 5. szám. 5118

Intelligens középkeru

nő, ki a magyar-német és román nyelvet beszéli, magános ur vagy urnónál házvezetőnő állást keres. Cím a kiadóban 5108

Alkalmazást nyer.

Gyakorlott ügyvédi irnokot,

vagy jelöltet keres. Dr. Kertész Miksa aradi ügyvéd. 5145

Fiscai villanyzerokók

jelentkezzenek Koch Dániel műszerésznel Deák Ferenc-utca 42. 5140

Papirkereskedésben

vezetőre oly megbízható egyént keresek, (magános nő is lehet) ki némi szakudás-al és megfelelő kancálával rendelkezik. — Haszonrészesedéssel, igen szép jövedelmű és biztos existenciára. Cím a kiadóhivatalban. 5158

Assonanni bolópcare

keresek jó főzőnőt, és egy ügyes szoba-leányt. Cím a kiadóban. 5142

Erdőőrszr szakmában

teljesen járatos segédekot, (Erdőtereket előnyben részesítik) azonnal elvállaló. Ajánlatokat Bernstein Manó céghez, Boros-sobos intézőnek. 5130

Nyomdász-tanulónak

felvételt két fiu, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebben a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Külföldről

feltöltendő tiszta butorozott szoba, fürdőszoba használatra keresetűk. Ajánlatok Franz Mosconi Martagyár címére. 5126

Butorozott szobák

a belvárosban keresetűk. Lakásnyilván-tartási iroda, Deák Ferenc-u. 8. Bejelentés díjtalan. Díjazás csak bérbeadás esetén. 4007

Kiadó lakás.

Egy szép

két szobás lakás butorral vagy butor nélkül kiadó. Sága, Kossorú-utca 38. szám. Ugyanott 8¹/₂ nagyobb szobás szülő és gyermekszobás kert bérbeadó. Értesítésként Vesselőnyi-utca 1. sz. 5152

Három utcai

4 udvari szobából álló II. emeleti lakás, Anrássy-tér 8. sz. alatt azonnalra kiadó. Bővebben a házfelügyelőnél.

Kiadó november 1 ére

Petőfi-utca 10. számú (a színház, gymnasium, városháza közelében) teljesen moderna házban egy utcai 5 szobás II. emeleti lakás, felszerelve a legkényelmesebb mel-
lékhelyiségekkel. Bővebben a házfelügyelő-
nél. 544

Andrássy-tér 8 sz.

alatt egy I. emeleti utcai lakás, mely irodának, vagy szőlő célra igen alkalmas, azonnalra kiadó. Bővebben a házmesternél.

Két 2 és 1 szobás utcai lakás

modernül felszerelve, azonnalra, ugyanott pincsehelyiség kiadó. Hassinger-u. 5. 3116

2 szobás

lakás azonnalra kiadó. Thököly Imre-utca 52. szám. 5157

Vétel és eladás.

A cukornál is edesebb

tiszán készelt, kikendő ízű mázalekvár kicsinyben és nagyban, igen olcsón kapható a Csokoládé királynál, Forray-utca 2. szám. 5103

Eladó

egy utonnan felszerelt Meislinger kályha és egy varrógép, Teleki utca 10. 5128

Eladó

20 kg. mogyoró, két üvegtöltő gumicső, 1 dugaszológép. Helm Domokos-utca 8. sz. földszint, ajtó 1. 5135

Szűretelés kádak

hordók, kötelek és parafa dugók eladók. Borosa-utca 50., a házlásszanyánál. 5138

Egy jétarban levő

kerékpár, olcsón eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5146

Prima gytyell,

teljes készlet, eladó. Vízvezeték-kereskedés. Cím a kiadóban. 4007

Könyv intőkecsal

használt, egyfogóru, megevétele keresetűk. Cím a kiadóhivatalban. 5117

Pótkaró

— nem hadi — kapható Färber Lajos fűszerkereskedésben. 4488

„Ecs”

cipőfűzőtő ismét kapható. Cipőfűzősde, Andrássy-ut 22. Telefon 10-44. 5472

Kész szedett főgymakot

veszek, valamint főgymakkos területeket is bérelek. Ugyancsak válassz több céplő-géngaraltura és szántásra alkalmas magánjáró eladó. Golds Kornél, Nadab. 4877

Veszek

a legmagasabb árban uraktól levett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bleier Ignác, Bocskó-utca 1. 229

Egy keveset használt

pflsch boa és karmantyú eladó. Andrássy-tér 26., IV. lépcső, I. em., 29. a. 8500

Egy hatai

16 hónapos bíka eladó. Valamint István Aradkövi, 138. házszám. 5019

Tömegben eladó

vör., festék-, rőtő- és rövidaru. Megtekinthető Ponta Demeterháznál, Tamas-kőved. 5097

Baremifészet ellen

biztos szer egyedül kapható Wajdits gyógy-szerteráiban, Fercac-téri közközházal szemben. Úvege 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 3 kor. 2722

Tűzifa-eladás.

Az Acsov. alvivali erdőfűzet megkezdél tűzifa termékeinek eladását. Selejtményes bükhasább és dorongfa. wagröntételekben megrendelhető az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdőfűzetvezetőségénél, Arad, József főherceg-ut 22., földszint. 4966

Zsidó énekesi imakönyvek

kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében és könyvnyomdájában, Szabadság-tér 1. Telefon 308. sz. 611

Új butorhatal

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitekesek egyneknek kölcsön, és részlet-fizetésre szállítok Szaró Károly bel. cég butorüzletében Aradon, Arztalca Sándor-utca 5. sz. 391

Vadászelegyer

kétécsű Lancia-tyer dísznöbörtökben, két automatikus golyós Winchester célzó-
zelegyer, a régi zelegyekek eladók. Értesíté-
ni lehet Perányi-utca 14. sz. a házmester-
nél. 5109

Egy alig használt egyenáramu

2¹/₂ lóerős motor eladó. Bővebben az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Ingatlan.

C. sídái ház

4 szoba minden szükséges mellékhelyiség-
gel, nagy udvar, gyümölcsös és szőlős-
kerttel kedvező feltételek mellett eladó. Terület 297 □-öl. Felvilágosítást ad, H. Schweigert Péter Pénzügyi-palota, föld-
szint 18. ajtó. 5133

Szép magános ház,

kerttel, eladó. Cím a kiadóban. 5137

Ul. adómentes

3 szobás magánház villany- és vízvezeték bevezetéssel eladó. Bővebben a kiadó-
hivatalban. 4970

Eladó ház.

Modern ház 3 lakással, mely 10 szoba,
pincsehelyiség, nagy udvar, gyümölcsös-
kert és minden hozzájáruló mellékhelyi-
ségekből áll eladó. Várteknek különösen
alkalmas. Knežich Károly-u. 9 sz. 5144

Egy 7 szobás

moderna magánház, nagy telekkel eladó.
Cím a kiadóhivatalban. 4535

Különféle.

Elvezess

egy fél arany kezelő-gomb, M. B. mo-
nogrammal. Megtaláló kérésük a kiadó-
hivatalba elhozni, hol illő jutalomban
részesül. 5154

Elvezess

péntek este 6 és 7 óra közt, a Karolina-
utcai a Forray-utcai terjedő utvonalon,
egy női ezüst karcsill-óra. Becsületes
megtaláló kérésük, Gr. Tisza István-ut 10.
szám I. em. juttatni, hol illő jutalomban
részesül. 5130

Muszt

vásárlást elvállalunk nagyban vevők ré-
szére. Hordókról, pincékről gondoskodunk.
Muszt kezelését és szállítást eszközüljük
a muszkamagyarádi heggyeken. Megbizást
elfogad: Dumitru Tivadar és Társai,
Muszka. 5115

Tyukszem

és minden borkeményedés ellen biztosan
ható szer, Hehs gyógyszerész tyukszem-
tapasza. A legmeghívottabb tyukszem a
tapasz párnapi használat után leválk,
a győtrő fájdalom azonnal megszűnik.
Ára 60 fillér, Hehs gyógyszerész, Földes
gyógyszertár Arad. 12

Helacit.

A legrártalmazhatóbb arcszépítő és finomító.
Izzadó, fényes, zsíros, atkás (mitesszeres)
arcot naponta ahányszor szükséges, gypot-
ra ontótt folyadékkal megtöröljük. Az arc
rőtőre csodás szép lesz, mintha valami
mesés lehetett finomságu harmattal volna
bevonva. Az atkák pár nap alatt elmul-
nak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs
piperezappan és vegyszertár gyára Aradon.
Tűz mellett ne használjuk. 13

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek
a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u.
8. Ugyanígy kapható az „Aradi Közlöny.”

Hehs Vasas elinaborn.

Suverén szer vérzegénység, sápkór, szé-
dülés, a vérzegénységből eredő ideg-
bajok, átvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Paratlan
vérképző és vérjavító, biztos ővszer ma-
lárius fertőzések és minden infektívól
eredő meg-betegedés ellen egy felmöt-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 2-68 kor.
Hehs gyógyszerész, Földes gyógyszerész. 13